LOKALNA AKCIJSKA GRUPA „SJEVERNA ISTRA“
GRUPPO DI AZZIONE LOCALE „ISTRIA SETTENTRIONALE“

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA 2014.-2020.

Izrađivač:
Lokalna akcijska grupa „Sjeverna Istra“, Buje

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. - Pripremna pomoć – Izrada LRS 2014. -2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. -2020.
Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Buje, lipanj 2016.

Sadržaj

Pojmovnik **2**
Uvod **3**
1. Značajke područja LAG-a Sjeverna Istra **4**
1.1. Opće zemljopisne značajke područja 4
1.1.1 Površina i granice područja 4
1.1.2 Teritorijalni ustroj LAG područja Sjeverne Istre 4
1.1.3. Reljefne i klimatske karakteristike 7
1.1.4 Kulturno - povijesna baština 8
1.1.5 Prirodna baština - NATURA 2000 8
1.1.6 Natura Histrica 9
1.1.7 Institucionalna infrastruktura - obrazovanje 9
1.1.8 Komunalna infrastruktura 10
1.1.9 Fizička infrastruktura 11
1.2. Gospodarske značajke 11
1.2.1 Razvijenost gradova i općina LAG-a Sjeverne Istre 12
1.2.2. Tržište radne snage 13
1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a Sjeverne Istre 13
1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo 14
1.2.5 Turizam 16
1.3. Demografske značajke područja 17
1.3.1 Broj stanovnika 17
1.3.2 Struktura stanovništva 17
1.3.3 Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a 18
2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja **19**
2.1. Swot analiza 21
3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a Sjeverna Istra **23**
23
3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja 23
4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR 2014.-2020. ..... **26**
5. Kriterij odabira **37**
5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka 39
6. Opis tema planiranih projekta suradnje i način odabira projekata suradnje **42**
6.1. Projekti međunarodne i transnacionalne suradnje 42
6.2. Način odabira projekta suradnje 43
7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima **43**
7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a 45
8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS **46**
8.1. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije 46
8.2. Opis partnerstva 46
8.2.1 Upravni odbor 47
9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a **47**
9.1. Tijek provedbe LRS na nivou svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS 2014. – 2020. 49
9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS 2014.-2020. 53
9.3. Redovito poslovanje 53
10. Način praćenja i procjene provedbe LRS **54**
10.1. Opis praćenja provedbe LRS 54
10.2. Organizacija praćenja i evaluacije LRS 54
10.3. Indikatori za praćenje učinka LRS 55
10.4 Opis procjene provedbe LRS 57
11. Opis sposobnosti provedbe LRS **57**
12. Financijski kapacitet za provedbu LRS **58**
12.1 Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja) 58
12.2 Procjena potrebnih financijskih sredstava 58
12.3. Financiranje provedbe LRS 58
13. Prilozi LRS **60**

Pojmovnik

1. *Lokalna akcijska grupa* (u daljnjem tekstu: LAG) je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja, a čiji članovi mogu biti fizičke i pravne osobe.
2. *CLLD (eng. Community Led Local Development- lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)* je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.
3. *LEADER (franc. Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale – Veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva)* je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe.
4. *Lokalna razvojna strategija* (u daljnjem tekstu: LRS) je CLLD strategija tj. strateški plansko-razvojni dokument koji donosi i provodi LAG za područje koje obuhvaća.
5. *PRR*- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.
6. *SC*- specifičan cilj definiran u LRS-u.
7. *Tip operacije* je skup aktivnosti koje doprinose ostvarivanju ciljeva jednog ili više prioriteta Europske unije za ruralni razvoj na koje se odnose.
8. *Nositelj projekta/prijavitelj* je svaki subjekt koji je podnio prijavu odabranom LAG-u za odabir projekta/operacije, a koji je izravno odgovoran za početak, upravljanje, provedbu i rezultate projekta/operacije i koji ima prebivalište ili je registriran ili ima podružnicu unutar područja koje obuhvaća odabrani LAG.
9. *OPG*- Obiteljska poljoprivredna gospodarstva.
10. *PG*- poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva.
11. *Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva* je ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva izražen u eurima.
12. *Ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva* je zbroj vrijednosti svih proizvodnji dobiven množenjem SO-a svake pojedine proizvodnje s odgovarajućim brojem jedinica proizvodnje
13. *LAG Natječaj* je natječaj koji provodi LAG za mjeru, podmjeru, tip operacije koji je naveden u LRS-u i namijenjen nositeljima projekta na području LAG-a

Uvod

Ova lokalna razvojna strategija drugi je strateški dokument lokalne akcijske grupe (LAG) Sjeverna Istra koja obuhvaća područje jedanaest (11) jedinica lokalne samouprave i to gradove Buje - Buie, Buzet, Novigrad - Cittanova i Umag – Umago te općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće, Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada, Tar–Vabriga – Torre Abrega i Kaštelir– Labinci – Castelliere – S. Domenica.
Izrađena je za financijsko razdoblje od 2014. do 2020. godine, u skladu s nacionalnim i županijskim strateškim dokumentima više razine, te svojim strateškim ciljevima daje dugoročne odgovore na potrebe koje utječu na usmjeravanje razvoja područja LAG-a Sjeverna Istra. Izrada Strategije zasnovana je na Pravilniku o provedbi Mjere 19 „ Potpora lokalnom razvoju unutar inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice“, točnije podmjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD strategije“, podmjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ i podmjere 19.4. „Tekući troškovi i animacija“ –iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. Na razradu strateških ciljeva utjecali su raspoloživi i predvidivi izvori financijske potpore domaćih i europskih fondova, u prvom redu mjera iz Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020.

Polazeći od razvojnih potreba, ali i mogućnosti LAG područja, ovom se Strategijom utvrđuju vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, što predstavlja okvir i neophodnu osnovu za pripremu, financiranje i provedbu razvojnih projekata, koji su ključni pokretač promjena u gospodarstvu i društvu u cjelini. Strategijom razvoja područja lokalne akcijske grupe LAG Sjeverna Istra 2014.-2020. definirani su ciljevi usmjereni ka ruralnom razvoju područja, jačanju i očuvanju njegovih potencijala, te zaustavljanju procesa depopulacije i starenja stanovništva koji doprinose ostvarenju horizontalnih ciljeva Programa ruralnog razvoja, a to su inovacije, ublažavanje klimatskih promjena i zaštita okoliša.

Proces izrade Strategije LAG-a Sjeverna Istra slijedio je načela europskog pristupa LEADER – povezivanje predstavnika civilnog, gospodarskog i javnog sektora sjeverno-istarske mikroregije u razvojno partnerstvo u kojem će zajedno osmišljavati i provoditi strateške ciljeve i prioritete koji odgovaraju uvjetima, resursima i kapacitetima njihovog područja. Strategija je dokument otvoren promjenama i intervencijama koje će neminovno uslijediti.

Izrađena je kroz interaktivni moderirani proces putem radionice na kojima je sudjelovalo 52 predstavnika različitih skupina dionika: predstavnici gospodarstva, jedinica lokalne samouprave te predstavnici civilnog sektora. Članovi radne grupe su bili aktivno uključeni u pripremu Lokalne razvojne strategije za područje LAG-a Sjeverna Istra. S obzirom na iskazani interes dionika, sudjelovanje na informativnim radionicama o pripremi i provedbi projekata, skupštinama LAG-a te radionicama za izradu Lokalne razvojne strategije (ukupno 9 radionica, po tri za svaki sektor), pokazuje se zainteresiranost zajednice za aktivnosti LAG-a.

Budući da Razvojna strategija nije samo dokument nego je to proces, način mišljenja i djelovanja svih uključenih u razvoj LAG-a Sjeverne Istre, njezino usvajanje nije završetak jednog pothvata, nego tek prvi korak u zajedničkom naporu prema ostvarivanju zajedničkih ciljeva. U tome, osim nositelja razvoja, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora okupljenih u LAG-u Sjeverna Istra, izuzetno važnu ulogu imaju i svi građani Istarske županije i LAG-a Sjeverne Istre.

Skupština i Upravni odbor LAG –a Sjeverna Istra usvojili su Lokalnu razvojnu strategiju 23.ožujka 2016.godine.

1. Značajke područja LAG-a Sjeverna Istra

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1 Površina i granice područja

Teritorij LAG-a Sjeverna Istra obuhvaća područje jedanaest jedinica lokalne samouprave i to gradove Buje– Buie, Buzet, Novigrad– Cittanova i Umag-– te općine Brtonigla– Verteneglio, Grožnjan-–, Lanišće, Oprtalj– Portole, Vižinada –Visinada, Tar–Vabriga – Torre Abrega i Kaštelir– Labinci – Castelliere – S. Domenica, Na sjeveru LAG graniči s prostorom Republike Slovenije, zapadnu granicu čini Jadransko more, a istočni rub određen je granicom Istarske i Primorsko-goranske županije. Na površini od 775 km^2 prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 37.279 stanovnika što znači da je gustoća naseljenosti 48,10 stanovnika po četvornom kilometru (Dodatak 1. Grafički prikaz područja LAG-a prema jedinicama lokalne samouprave). U odnosu na Popis stanovništva 2001. godine, područje LAG-a bilježi porast od 1.284 stanovnika tj. 4%. Na području gradova živi 29.127 (78,13%), a u općinama 8152 (21,87%) stanovnika. Status brdsko-planinskog područja ima Grad Buzet[1], a Općine Lanišće, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole pripadaju u treću skupinu područja posebne državne skrbi[2].

1.1.2 Teritorijalni ustroj LAG područja Sjeverne Istre

Potpisivanjem Sporazuma o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre 14.3.2011. godine, gradovi Buje - Buie, Buzet, Novigrad - Cittanova, Umag-Umago i općine Brtonigla - Verteneglio, Grožnjan - Grisignana, Lanišće i Oprtalj - Portole, inicirali su postupak osnivanja LAG-a Sjeverna Istra te iskazali želju i odlučnost u animiranju i udruživanju dionika javnog, civilnog i gospodarskog sektora na svom području. U 2015. godini LAG-u se pridružuju i općine Vižinada –Visinada, Tar-Vabriga – Torre Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere – S. Domenica.

Riječ je o području koje je povijesno, zemljopisno, gospodarski i društveno vrlo povezano, a kroz djelovanje LAG-a ti će napori dobiti bolje usmjerenje, koordinaciju i vjerujemo uspješnost u provođenju projekata od važnosti i interesa za cijelo područje LAG-a Sjeverna Istra.

U nastavku je u kratkim crtama opisano područje JLS-ova koje čine područje LAG-a Sjeverna Istra.

Područje **Grada Buja-Buie** proteže se na sjeverozapadnom dijelu istarskog poluotoka i Republike Hrvatske. Na području od 103,40 km^2 živi oko 6.000 stanovnika. Smješten je između rijeka Mirne i Dragonje, na sjeveru među brežuljcima Gornje Bujštine, a južno do Jadranskog mora u Kanegri i Piranskom zaljevu. Široki pojas na sjeveru geolozi nazivaju bujski krš ili sedlasta (antiklinalna) zaravan Buja. Pored naselja Buja, Grad obuhvaća i veća naselja Kaštel, Plovaniju, Momjan, Marušići, Krasicu i Kršete.Blizina mora i kontinentalnog krajolika, raznolikost mediteranske i blage kontinentalne klime, tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, obrtu, industriji, lovstvu i turizmu, doline i brda, netaknuta priroda, nepostojanje zagađivača okoline, blizina Pule, Rijeke, Kopra i Trsta čine područje Grada Buje-Buie atraktivnim područjem istarskog poluotoka. Grad Buje-Buie administrativno je, sudsko i školsko središte Bujštine.

[1] Zakon o brdsko-planinskim područjima, NN br 12/2002., 32/2002, 117/2003., 42/2005., 90/2005., 80/2008. i 83/2008, 148/2013, 147/2014

[2] Zakon o područjima posebne državne skrbi, NN br. 86/08. i 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15

Općina Brtonigla-Verteneglio proteže se sjeverozapadnim dijelom Istarskog poluotoka na teritoriju površine cca 32 km^2, najvećim leži na ruralnom području te u zapadnom djelu ima izlaz na more. Stanovništvo općine broji 1.626 stanovnika i koncentrira se u pet većih naselja: Brtonigla-Verteneglio, Nova Vas, Karigador, Radini i Fiorini. Na obali dugoj oko 3 kilometara, u jednom njenom dijelu smjestio se jedan od najvećih i najboljih hrvatskih autokampova „CampingIN Park Umag“. Većina aktivnog stanovništva općine bavi se poljoprivredom, stoga je općina bogata raznim strukturama s velikim razvojnim i proizvodnim potencijalom kao što su vrijedni primarni proizvodi visoke kvalitete, a to posebno vrijedi za proizvodnju vina: čak je 500 ha pokriveno vinogradima, a vinogradarstvo i proizvodnja vina jedna je od primarnih djelatnosti stanovništva. Brtoniglu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne i arheološke znamenitosti, šarolikost ambijenta i ovdašnjih običaja i tradicija.

Grad Buzet, zajedno s okolicom, poznatom kao Buzeština obuhvaća 167 km^2 i broji 6.133 stanovnika. Pod Buzeštinom se podrazumijeva područje grada Buzeta, te sva sela i zaselci Roštine, Humštine, Vrhuvštine, Račištine, Sovinjštine. Područje Buzeštine smješteno je u najsjevernijem unutrašnjem dijelu Istre, na prostoru između tri velika gradska središta: Rijeke, Trsta i Pule. Područje je vrlo raznoliko, od 10 m do preko 1000 m nadmorske visine. Iz toga proizlaze i razlike u klimi. Dok u dolini rijeke Mirne prevladava blaga mediteranska klima, u planinskom dijelu Ćićarije vlada kontinentalna, planinska klima. Područje Ćićarije, tzv. "KROV Istre", sa svojim šumovitim predjelima, divnim travnjacima i pašnjacima, može pružiti ugodan odmor, osobito u ljetnim mjesecima, a ljubiteljima zimskih radosti i zimi. U dolini rijeke Mirne, uz rub Motovunske šume razvio se zdravstveni turizam u lječilištu Istarske toplice. Imajući u vidu narodnu izreku «Zdravlje je najveće bogatstvo čovjeka» Istarske Toplice pružaju sumpornu vodu, termalne i blatne kupke koje se koriste za liječenje reumatskih bolesti i endokrinog sustava.

Općina Grožnjan-Grisignana smještena je na sjeverozapadu Istre, 15 km od mora. Samo mjesto Grožnjan-Grisignana nastanjeno je sa 165 stanovnika, a cijela općina broji 736 stanovnika, u 11 pripadajućih naselja, površine od 66 km². Grožnjan-Grisignana je u cijelosti zaštićen kao spomenik kulture sa bogatom tradicijom i poviješću. Područje Općine Grožnjan Grisignana obiluje prirodnim potencijalima -plodna zemlja i pitoma brda pogodna za maslinarstvo te vinogradarstvo; te povijesnim potencijalima - arheološka nalazišta i očuvani srednjevjekovni gradići i objekti. Naselje Grožnjan proglašeno je 1965.g. Gradom umjetnika, što je doprinijelo doseljavanju likovnih umjetnika i drugih kulturnih djelatnika. Svoju kulturnu dosljednost Gožnjan nastavlja titulom centra Hrvatske glazbene mladeži. Grožnjan je ekološki sačuvano područje, bogato raznovrsnom florom i faunom te prirodnim znamenitostima, izuzetno pogodno za razvoj kulturnog i održivog turizma.

Općina Lanišće prostire se u brdsko-planinskom području Ćićarije koja se nalazi na sjeveroistoku Istarskog poluotoka. Granice Ćićarije nisu točno određene, na sjeverozapadu prelaze u područje Krasa (Slovenija), a na jugoistoku je povezana sa planinom Učkom, jugozapadnu granicu čini greben koji je od srednje-istarske zone viši od 200 do 400 metara, a sjeveroistočni planinski lanac s više vrhova višim od 1000 metara. Središnji dio opisanog područja Ćićarije zauzima Općina Lanišće. Općina Lanišće prostire se od planine Žbevnice do Oštrog vrha na površini od 143 km² te prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine broji 329 stanovnika. U svom sastavu ima 14 naselja i to: Lanišće, Podgaće, Prapoće, Klenovšćak, Kropinjak, Slum, Trstenik, Rašpor, Račja Vas, Dane, Vodice, Jelovice i Brgudac. Prostor obuhvaća s jedne strane planinski lanac s više vrhova koji prelaze visinu od

1000 m te visoravan na visini od oko 600 metara koja se pruža između planinskih lanaca i grebena koji čini jugozapadnu granicu.

Grad Novigrad-Cittanova smješten je na sjeverozapadnoj obali istarskog poluotoka, udaljen 25 km od granice sa Slovenijom. Po 15-ak kilometara udaljen je od obližnjih gradskih centara - Poreča, Umaga i Buja. Gradsko područje prostire se na 27 km^2 površine, od Dajle na sjeveru do ušća rijeke Mirne na jugu. Područje Grada službeno obuhvaća ukupno pet naselja. To su: Antenal, Bužinija, Dajla, Mareda i Novigrad-Cittanova. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine područje grada Novigrada-Cittanova ima 4.345 stanovnika, od toga 2.050 muškaraca i 2.295 žena. Najvažnije djelatnosti u Novigrad-Cittanova su: hotelijerstvo i turizam, prerađivačka industrija, usluge prijevoza, građevinarstvo, poljoprivreda, ribarstvo i druge uslužne djelatnosti. Grad Novigrad-Cittanova nalazi se u području povoljnih klimatskih prilika koje pružaju sve potrebne uvjete za razvoj poljoprivrede i gotovo cjelogodišnji turizam.

Općina Oprtalj-Portole nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Istarskog poluotoka, između Buja na zapadu i Buzeta na istoku. Ranije je današnja Općina Oprtalj-Portole pripadala bivšoj Općini Buje-Buie (njen sjeverozapadni dio) i bivšoj Općini Buzet (njen jugoistočni dio). Općina Oprtalj-Portole prostire se na 62 km^2, a prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 850 stanovnika i jedna je od najmanje naseljenih općina u Istarskoj županiji. Visinske razlike na području Općine Oprtalj-Portole kreću se od 10m/nv u dolini Mirne do 498m/nv. S trga u Oprtlju pružaju se panoramski vidici na Motovun, dolinu i ušće rijeke Mirne, obronke Ćićarije i na slovensko gorje.

Grad Umag-Umago je slikovit mediteranski gradić-luka te bogato turističko odredište. Smješten je na zapadnoj istarskoj obali, na samo 10 km od slovenske granice i najzapadnije je mjesto u RH. Sastoji se od 23 naselja, to su: Babići, Bašanija, Crveni Vrh, Čepljani, Đuba, Finida, Juricani, Katoro, Kmeti, Križine, Lovrečica, Materada, Monterol, Murine, Petrovija, Savudrija, Seget, Sveta Marija na Krasu/dio, Umag-Umago, Valica, Vardica, Vilanija i Zambratija. Prirodne ljepote, povijest i tradicija područja Grada Umaga-Umago i okolnog područja Istre, topla mediteranska klima uz obilje sunca tijekom cijele godine te visokokvalitetni smještajni kapaciteti, Umag čine idealnim mjestom za odmor. Grad Umag-Umago potiče održivi gospodarski razvoj, posebice razvoj turizma, ribarstva, poljoprivrede, industrije i drugih privrednih grana koje ne narušavaju i ne zagađuju okoliš, promiče društvene, prostorne, prirodne, etničke, kulturne i druge osobitosti svog područja.

Općina Vižinada –Visinada smještena je na području zapadne Istre - na uzvisini ruba doline rijeke Mirne, na 257 metara nadmorske visine. Graniči s općinom Grožnjan na sjeveru, općinama Motovun i Karojba na istoku, općinom Višnjan na jugu te općinom Kaštelir-Labinci na zapadu . Okružena je vinogradima zasađenim na crvenoj i bijeloj zemlji. Vižinada sastoji se od 27 naselja: Bajkini, Baldaši, Brig, Bukori, Crklada, Čuki, Danci, Ferenci, Filipi, Grubići, Jadruhi, Lašići, Markovići, Mastelići, Mekiši kod Vižinade, Nardući, Ohnići, Piškovica, Staniši, Trombal, Velići, Vižinada, Vranići kod Vižinade, Vranje Selo, Vrbani, Vrh Lašići, Žudetići s ukupno 1158 stanovnika i prostire se na 36 km^2. Vižinadu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne znamenitosti i jedinstveni rekreativni užici na obnovljenoj pruzi Parenzana od 123 km koja privlači bicikliste i šetače.

Općina Kaštelir-Labinci - Castellier-Santa Domenica smještena je sjeverozapadu Istre, 10 km udaljenosti od Poreča. Područje od 32 km^2 sastoji se od 15 naselja: Babići, Brnobići, Cerjani, Deklići, Dvori, Kaštelir, Kovači, Krančići, Labinci, Mekiši kod Kaštelira, Rogovići, Rojci, Roškići, Tadini, Valentići. Stanovništvo se uglavnom bavi malim poduzetništvom i poljoprivredom - poznati su proizvođači vina, krumpira, maslinovog ulja, meda i povrća. Mnogi podrumi ucrtani su u karte vinskih cesta Istarske Županije. Sjeverno iznad doline Mirne smještena jer Vrbanovica, izletište i spomen područje koje privlačno biciklistima i šetačima zbog biciklističkih staza Poreštine, dok je zapadnije nenaseljeni Sabadin, privlačan sportskim letačkima – paraglajderima zbog 170 metara nadmorske visine s vrlo povoljnim zapadnim i sjeverozapadnim vjetrovima.

Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega nekoć dva mjesta, danas spojena u jedno naselje. Danas su Tar i Vabriga, šireći se jedan prema drugome, postali jedno naselje, dijeli ih tek prometnica Pula - Trst. Geografske značajke su plodna visoravan (112 metara nadmorske visine), koja se s jugozapada blago spušta ka suncu i moru, a sa sjeverne stane strmo ka ušću rijeke Mirne. U sastavu općine nalazi se 6 naselja: Frata, Gedići, Perci, Rošini, Tar (Torre) i Vabriga (Abrega) koji tvore 28 km površine Općine. Gospodarstvo Tar-Vabrige vezano je uglavnom uz turizam**,** kako uz iznajmljivanje privatnog smještaja tako uz turističko naselje Lanterna udaljeno 3 km. Ribarstvo i ugostiteljstvo su na drugom mjestu zastupljenosti, a ljudi su se sve više počeli baviti poljoprivredom i maslinarstvom. Bogata arheološka nalazišta s rimske ville rusticae, uljare, ladanjske vile patricija i carskih obitelji, "tvornice" amfora, potopljene luke i gatovi predstavljaju dio jedinstvene turističke ponude.

1.1.3. Reljefne i klimatske karakteristike

Dominantna prostorna obilježja područja LAG-a Sjeverna Istra su prostor središnjeg istarskog ravnjaka presječen dolinom rijeke Mirne, zapadno priobalje i brdovita visoravan Ćićarije na sjeveroistoku. Tu se susreću "bijela", "siva" i "crvena" Istra - Bijela Istra planinskih vrhova, Siva Istra – dio plodne unutrašnjosti te Crvena Istra – pojas crvenice uz zapadnu obalu poluotoka. Za općinu Brtonigla-Verteneglio karakteristično je da se nalazi na „četiri zemlje“, tj. da su svi tipovi tala koji se nalaze u Istri, uključujući i crno tlo, ispremiješani na prostoru općine. To je jedinstveni slučaj u Istri, a vjerojatno i šire.

Na području LAG-a susreću se blaga mediteranska klima u dolini rijeke Mirne i na obali te oštrija kontinentalna klima u gorskom dijelu. Ukupna godišnja količina oborina iznosi 850 mm. Najveće količine padnu u svibnju (10,0% godišnjih oborina), listopadu (12,4%), studenom (11,1%) te rujnu (9,6%). Tuča je moguća u lipnju i srpnju. Snijeg je rijetka pojava i zadržava se po nekoliko dana. Karakteristični vjetrovi su bura, jugo i maestral. Više od 2.000 vjetrovitih sati godišnje izmjerenih na Ćićariji potencijal je za korištenje energije vjetra u ovom gospodarski najnerazvijenijem dijelu područja LAG-a. Temperatura mora najniža je u ožujku (9,3°-11,1°C), a najviša u kolovozu (23,3°C-24,1°C). Salinitet mora prosječno iznosi 36-38 promila. U odnosu na vegetacijski period, godišnji raspored oborina je neprikladan, jer najviše kiše padne u vrijeme kad nema vegetacije, tj. u toku jeseni i zime (čak 38,3%). Pojava mraza u vegetacijskom periodu je rijetka jer je insolacija veoma povoljna - prosječno ima oko 6,5 sunčanih sati dnevno. Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C.

1.1.4 Kulturno - povijesna baština

Područje LAG-a Sjeverna Istra ima bogatu kulturnu baštinu i upravo je povijesno naslijeđe jedno od prepoznatljivih identiteta jedinica lokalne samouprave s područja LAG-a. Pojedinačna nepokretna kulturna dobra ovog područja su građevine ili kompleksi građevina koje imaju izrazit povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj, sačuvane crkve, kapelice, stancije te dijelovi kaštela kojih na području LAG-a ima 77. Elementi pokretne povijesne i kulturne baštine su i sačuvani oltari, freske i slično bogatstvo čiji broj prelazi 40 primjeraka. Valorizacija kulturne baštine, bilo da se radi o materijalnoj ili nematerijalnoj, prepoznata je u turističkom sektoru, stoga predstavlja vrlo bitan element za sve jedinice lokalne samouprave. Pregled zaštićene kulturne baštine na području LAG-a prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture nalazi se u Dodatku 2.

Nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz generacije u generaciju, gradovi i općine područja LAG-a stvaraju kao reakciju na svoje okruženje, svoje uzajamno djelovanje s prirodom i svoju povijest. Ona im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštovanje za kulturnu raznolikost i ljudsku kreativnost. Specifičnost određenih područja poput gradića Huma koji razvija svoj identitet kao „najmanji grad na svijetu“, Roča kao središta glagoljaštva, Vrha koji je poznat po svom autohtonom pjenušcu, općine Brtonigla-Verteneglio koja se aktivno usmjerava ka ekološkim programima u namjeri da bude prepoznata kao 'ekološka općina' na čijem području se nalaze 4 vrste zemlje (crna, siva, crvena i bijela) i štoviše kao prva ekološka općina u Hrvatskoj, Livade kao centar svijeta tartufa pridonose nematerijalnoj kulturnoj baštini područja LAG-a. Pregled nematerijalne kulturne baštine nalazi se u Dodatku 3.

1.1.5 Prirodna baština - NATURA 2000

Prirodna baština čini važan dio kulture koji obuhvaća ruralni i prirodni okoliš s pripadajućom florom i faunom. Ovakva vrsta lokacija sa zaštićenom baštinom često služi kao važna komponenta u turističkoj industriji neke zemlje koja privlači mnogo domaćih i stranih posjetitelja. Tako područje LAG-a Sjeverne Istre karakterizira posebnost ušća rijeke Mirne s Tarskom valom, područje veličine oko 465 hektara koje obiluje bogatom florom i faunom s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima od kojih su mnogi zakonom zaštićeni. To je važna lokacija za seobu, prezimljavanje i gniježđenje ptica vodenih staništa. Na ovom se području tada zadržavaju žalari cirikavci, sibirska vrsta gnjezdarica koja ljeti prelijeće preko tih krajeva u jatu od trideset primjeraka. Planirano je proglašenje područja posebnog ornitološkog rezervata. Određivanjem formalnog okvira za očuvanje raznolikosti ptica koje tu obitavaju zaštitit će se močvarno područje, jedno od rijetkih preostalih na Mediteranu. Kategoriju posebnog rezervata ima Motovunska šuma, dok okolica Istarskih toplica između Oprtlja i Buzeta pripada kategoriji zaštićenog krajolika.

Područja koja su Prostornim planom Istarske županije zaštićena prema Zakonu o zaštiti prirode kao dijelovi prirodnih vrijednosti u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije su šuma bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak. U kategoriji značajnog krajobraza: dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, dio flišnog dijela od Kaštela do Ćepića (Bujski kras), okoliš povijesne cjeline Grožnjan-Grisignana, okoliš povijesne cjeline Kostanjica, okoliš povijesne cjeline Završje. U kategoriji spomenika prirode: geomorfološki - Martineška jama kod Filarije i zoološki – Pinicova jama, jedno od prvih otkrića čovječe ribice u Hrvatskoj. Prostornim planom Istarske županije utvrđena su područja, kompleksi i objekti državne i županijske razine značaja i to specifično za:

Kultivirani agrarni krajolik državne i županijske razine značaja - šire područje Općina Vižinada- Visinada, Kaštelir-Labinci – Castelliere S. Domenica, agrarno područje šireg sliva akumulacije Butoniga. Tu je također uključeno područje općine Grožnjan - Grisignana slijedeća urbana naselja: Grožnjan- Grisignana i Završje, kultivirani agrarni krajolik s

terasastim kulturama kanjona rijeke Mirne od Ponteportona do Istarskih toplica, kultivirani krajolik humaka akropolskih naselja Grožnjan, Završje i Kostanjica.
Arheološke i hidroarheološke zone državne i županijske razine značaja - šire obalno područje Novigrada, šire agrarno područje od Buja do Brtonigle, kao i šira područja gradova Buzeta, Umaga i naselje Vižinada.

1.1.6 Natura Histrica

Natura Histrica je javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Istarske županije. Na području LAG-a Sjeverna Istra provela je projekt "Pregon" u općini Oprtalj-Portole u skladu s Razvojnom strategijom LAG-a 2013-2014. Rezultati su usklađeni s ciljem projekta – održavanje biološke raznolikost potoka, vlažnih polu prirodnih travnjaka i šuma kao staništa europsko značajnih vrsta (lombardijskih smeđih žaba, leptira močvarnog okaša te pužića uskoušćanog i trbušastog zvrčića) osiguravanjem povoljnog vodnog režima i načina košnje i ispaše. Rezultati su također i poticanje ekstenzivne poljoprivrede što dovodi do održivog razvoja, podupiranje održivog šumarstva i lovstva te promicanjem ekoturizma.

Slika 1 Pregled područja LAG-a Sjeverna Istra Natura 2000

Izvor: Karta Natura2000.eea.europa.eu

Područja od značaja za zajednicu (pSCI)[3] na području LAG-a Sjeverna Istra su: Markova jama, Pincinova jama, Rabakova špilja, špilja iznad Velikog bresta, špilja pod Krugom, vlažne livade uz potok Bračana (Žonti), vlažne livade uz potok Malinska, vlažne livade kod Marušića, vlažne livade uz Jugovski potok (Štrcaj), Park prirode Učka, doline rijeke Mirne i šire područje Butonige, Motovunska šuma, Novačka pećina, Istarske toplice, Pregon, Kotli, Jama kod Komune, Radota špilja, Račice - Račički potok, Mlaka, Žbevnica, Argile, Istra - Oprtalj-Portole, Istra - Čački, Istra - Martinčići, Jama kod Rašpora i ušće Mirne.

1.1.7 Institucionalna infrastruktura - obrazovanje

Obrazovni sustav Istarske županije kojoj pripada područje LAG-a Sjeverne Istre uključuje obrazovne programe koji se provode na razini predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog obrazovanja te cjeloživotno obrazovanja.

Predškolski odgoj

U vlasništvu JLS na području LAG-a Sjeverna Istra djeluje ukupno 20 dječjih vrtića, od čega dva dječja vrtića te pojedine odgojne skupine izvode programe na talijanskom jeziku za pripadnike talijanske nacionalne manjine. Dječji vrtići na području LAG-a Sjeverne Istre čine 32,26 % ukupnog broja dječjih vrtića (62) na području Istarske županije.

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Sustavom osnovnoškolskog obrazovanja na području LAG-a Sjeverne Istre obuhvaćeno je 13 osnovnih škola, od čega su dvije talijanske, dvije muzičke te jedna

[3] Site of Community Interest

dvojezična osnovna škola, što čini 27% ukupnog broja osnovnih škola na području Istarske županije. Na području LAG-a Sjeverne Istre djeluju ukupno četiri srednjoškolske ustanove, što čini 16% ukupnog broja srednjoškolskih ustanova Istarske županije.

Visokoškolsko obrazovanje

Visokoškolsko obrazovanje na području Istarske županije odvija se putem Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, odsjeka Veleučilišta u Rijeci te Politehnike Pula Visoke tehničko-poslovne škole. Na području LAG-a Sjeverne Istre ne postoje ustanove visokoškolskog obrazovanja, što predstavlja svojevrstan potencijal ulaganja za budućnost.

Zdravstvo i socijalna skrb

LAG Sjeverne Istre ima relativno kvalitetnu i dobro organiziranu zdravstvenu zaštitu. Na području LAG-a Sjeverne Istre postoje dvije ispostave Istarskih Domova zdravlja: u Umagu i Buzetu, te zdravstvene stanice (ambulante) u Bujama, Brtonigli i Novigradu. Najbliže opće bolnice nalaze se u Puli i Rijeci te Izoli (Slovenija).

Na području LAG-a postoji Centar za socijalnu skrb u Bujama koji je nadležan za sve JLS unutar LAG-s Sjeverne Istre, osim za Buzet i Lanišće koji pripadaju Centru za socijalnu skrb Pazin i Kaštelir-Labinci, Vižinda i Tar-Vabriga koje pripadaju Centru za socijalnu skrb Poreč. Institucionalni oblik socijalne skrbi provodi se u okviru tri doma za starije i nemoćne osobe smještenih u Buzetu, Novigradu i Umagu s kapacitetom od 451 osobe. Na području LAG-a Sjeverne Istre djeluju dvije udruge Crvenog križa, dva kluba liječenih alkoholičara te četiri društva tjelesnih invalida.

1.1.8 Komunalna infrastruktura

Sakupljanje komunalnog otpada

Planskim dokumentima zacrtana je uspostava integriranog sustava gospodarenja otpadom na području Istarske županije (Prostorni plan Istarske županije, Plan gospodarenja otpadom na području IŽ do 2015. godine) - što je u suglasnosti s zakonskim propisima RH, strateškim dokumentima RH (Strategija gospodarenja otpadom RH i Plan gospodarenja otpadom na području RH od 2015. do 2021) i Okvirnom direktivom o otpadu EU.

Organizirano prikupljanje otpada na području LAG-a provode komunalne tvrtke 6.Maj d.o.o. Umag (za područje gradova Umaga - Umago, Novigrada - Cittanova, Buja - Buie, općina Brtonigla - Verteneglio, Grožnjan - Grisignana i Oprtalj - Portole) zatim Park d.o.o. Buzet (za područje grada Buzeta i općine Lanišće) te Usluga d.o.o. za područje općina Tar - Vabrige-Torre – Abrega, Kaštelir - Labinci – Castelliere S. Domenica i Vižinada –Visinada. Prikupljeni otpad se odlaže na 3 sanitarna deponija s uređenim reciklažnim dvorištima: Griža u Buzetu, Donji Picudo kod Umaga, Košambra kod Poreča te deponij građevinskog otpada Salvela u Novigradu. Djelokrug komunalnog poduzeća 6. Maj d.o.o. svojom djelatnošću pokriva 375 km^2, komunalno poduzeće Park d.o.o. pokriva 314,09 km^2, a komunalno poduzeće Usluga d.o.o. pokriva 348 km^2 čime je pokriveno cjelokupno područje LAG-a.

Vodoopskrba i odvodnja

Cijelo područje LAG-a opskrbljuje se vodom iz sustava Istarski vodovod d.o.o. Buzet koje je zaduženo i za vodoopskrbu većeg dijela Istarske županije. Manje od 1% stanovništva još uvijek koristi vlastite izvore ili kišnicu iz privatnih cisterni. Od izvorišta vode koje se koriste u javnoj vodoopskrbi postoje izvori: Sveti Ivan, Gradole, Bulaž te akumulacijsko jezero Butoniga ukupnog nominalnog kapaciteta 2.550 l/s.

Na području LAG-a je 15.977 domaćinstava spojeno na vodoopskrbnu mrežu, od čega ih 8.277 ima kanalizacijski priključak, što iznosi 51,81%. Najbolju opremljenost kanalizacijskom infrastrukturom ima Grad Novigrad - Cittanova sa 84,73%, dok Općine Lanišće, Vižinada -Visinada i Kaštelir Labinci nemaju dovoljno razvijenu kanalizacijsku mrežu. Osim domaćinstava vodu iz sustava javne vodoopskrbe koristi 3.956 gospodarska subjekta, od čega ih je 2.551 spojeno na kanalizacijsku mrežu, što čini 64,48%, te 7.641 vikendica od čega ih je 5.303 spojeno na kanalizaciju što čini 69,40%.

Energetika

Sustav opskrbe električnom energijom na području LAG-a pripada distribucijskom području Istra. Distribucijom upravlja tvrtka Elektroistra Pula sa sjedištem u Zagrebu. Područje LAG-a pokriveno je sa tri izdvojena pogona u Bujama, Buzetu i Poreču.

Opskrba plinom na području LAG-a postoji samo na području Umaga gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan - Umag, dok za ostala područja LAG-a postoji realna potreba i potencijal za spajanje na plinovod i razvoj mreže putem distributivne mreže koncesionara Plinare d.d. Pula.

1.1.9 Fizička infrastruktura

Cestovni promet

Geoprometni položaj područja LAG-a Sjeverne Istre određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema Rijeci – Puli – Kopru – Trstu te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Ukupna dužina županijskih cesta iznosi 142 km, lokalnih 215 km te nerazvrstanih 695 km. Kroz LAG prolaze glavne prometnice s tri međunarodna granična prijelaza Požane, Kaštel i Plovanija. Iste prometnice vode prema moru, lukama, regionalnim centrima, industrijskim zonama te zbog toga imaju strateško značenje.

Pomorski promet

Lukama javnog prometa županijskog i lokalnog značaja na području LAG-a upravlja županijska lučka uprava Umag – Novigrad te lučka uprava Poreč. Turistički i trgovački promet postoji na međunarodnoj razini u lukama Umag, Novigrad i Antenal i području Tar-Vabrige, dok je lokalni pomorski promet baziran na ribarskim plovilima te brodicama za sport i rekreaciju. Pomorskih trajektnih veza na području LAG-a nema, iako je pomorska važnost u turističke svrhe izuzetno velika, jer je područje LAG-a kao najsjevernijeg pomorskog područja RH najbliže zapadnoeuropskim zemljama.

Željeznički promet

Željeznički promet na području LAG-a prolazi regionalnom željezničkom prugom Pula-Pazin-Lupoglav-Buzet, ukupne duljine 91,14 km, koja je osim s Hrvatskom međunarodno povezana i sa Slovenijom i Italijom. Za gradove i općine područja LAG-a, značajne su željezničke stanice Kopar u susjednoj Sloveniji kao i Trst u Italiji.

Zračni promet

Na području LAG-a nema zračnih luka te stoga zračni putnički promet gravitira ka međunarodnim lukama Pula, Trst, Venecija i Ljubljana. Zračna luka Pula ima najveći značaj u gospodarskom smislu pogotovo za turistički sektor.

1.2. Gospodarske značajke

Dominantne djelatnosti u stvaranju ukupnog prihoda na području LAG-a su turizam, poljoprivreda, ribarstvo, industrija, uslužne djelatnosti, mali proizvodni pogoni, trgovina na veliko i malo, autoprijevozništvo i građevinarstvo. U industriji su zastupljene djelatnosti obrade metala, stolarstva, kemijska, elektronička, distribucija električne energije i informatička te proizvodnja automobilskih dijelova. Prema broju trgovačkih društava u odnosu na djelatnost, dominiraju dvije uslužne djelatnosti: trgovina i poslovanje nekretninama, a slijede razne poslovne usluge za koje su registrirana 52% trgovačka društva, a ostatak otpada na prerađivačku industriju, građevinarstvo, prijevoz, skladištenje i veze, hotele i restorane, te ostale djelatnosti, odnosno poljoprivredu i rudarstvo. Popis značajnih gospodarskih subjekata s područja LAG-a Sjeverna Istra nalazi se u Prilogu - Dodatak 4.

Tablica 1 Usporedba poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. i 2014.godini

Područje LAG-a	**Broj poslovnih subjekata**	
	2012	**2014**
Istarska županija	8.526	9429

Grad Buje-Buie	293	330
Grad Buzet	219	235
Grad Novigrad-Cittanova	304	315
Grad Umag-Umago	890	919
Općina Brtonigla-Verteneglio	68	67
Općina Grožnjan-Grisignana	15	19
Općina Lanišće	4	3
Općina Oprtalj-Portole	32	37
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	nije bila član LAG-a	84
Općina Vižinada-Visinada	nije bila član LAG-a	35
Općina Kaštelir Labinci – Castelliere S. Domenica	nije bila član LAG-a	74
LAG Sjeverna Istra	**1.825**	**2,118**

Izvor: Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Pula, 2012 i 2014.godina

Na području LAG-a Sjeverne Istre evidentirano je 2.118 poslovnih subjekata u 2014.godini, što čini 22,46 % ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata u Istarskoj županiji. Najviše poslovnih subjekata ima Grad Umag - Umago - 919. Ako usporedimo broj poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. godini i onih u 2014., vidljivo je povećanje u 2014. godini za 5,48% [4] Priključenjem općina Vižinada - Visinada, Tar - Vabriga – Torre - Abrega i Kaštelir Labinci – Castelliere S. Domenica opseg broja poslovnih subjekata za LAG Sjeverna Istra, povećao se za 16,05%. Na području LAG-a provodi se kontinuirana sustavna izgradnja poduzetničke infrastrukture putem programa sufinanciranja, poticajnog kreditiranja, osnivanja potpornih institucija, izgradnje i opremanja poslovnih zona, promocije i edukacije.
Područje LAG-a Sjeverne Istre obuhvaća 129,36 ha poslovnih zona. Grad Umag-Umago ima najveću površinu poslovnih zona u iznosu od 50,16 ha, a 69,85 % poduzetnika s područja LAG-a Sjeverna Istra djeluje unutar poslovnih zona. Općina Grožnjan-Grisignana, Lanišće i Oprtalj-Portole, Vižinada- Visinada i Tar-Vabriga – Torre Abrega nemaju izgrađene poslovne zone. U tablici Dodatak 5. dan je pregled poslovnih zona na području LAG-a Sjeverne Istre.

1.2.1 Razvijenost gradova i općina LAG-a Sjeverne Istre

Istarska županija je u usporedbi s ostatkom Republike Hrvatske iznimno razvijena, veći indeks razvijenosti ima samo Grad Zagreb, međutim unutar same Istarske županije, među njenim gradovima i općinama, postoje znatne razlike u razvijenosti. Tablica koja slijedi pokazuje razlike na području LAG-a Sjeverne Istre prema različitim razvojnim pokazateljima.

Tablica 2 Vrijednosti osnovnih pokazatelja razvijenosti na području LAG-a Sjeverne Istre za 2013.

JLS		Prosječni dohodak percapita	Prosječni izvorni prihodi percapita	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Kretanje stanovništva (%)	Udio obrazovnog stanovništva u stanovništvu 16 - 65 (%)	Indeks razvijenosti (%)
Grad Buje-Buie		26.271	3.014	6,6	102,7	76,80	105,25
Grad Buzet		35.963	3.032	6,6	99,7	75,18	115,21
Grad Novigrad-Cittanova		29.019	8.021	5,2	116,5	79,72	141,31
Grad Umag-Umago		32.505	6.580	6,0	109,00	81,03	135,34

[4] Usporedba pokazatelja za JLS koje su bile članice LAG-a Sjeverna Istra 2012. i 2014.

Općina Brtonigla-Verteneglio		25.031	5.018	5,5	104,2	67,21	112,85
Općina Grožnjan-Grisignana		19.420	3.868	6,4	98,9	62,58	96,53
Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere – S. Domenica		25.120	3.086	5,4	117,8	80,75	110,35
Općina Lanišće		25.875	2.867	5,9	83,7	67,34	96,74
Općina Oprtalj-Portole		22.094	2.757	5,2	89,3	65,16	92,84
Općina Tar-Vabriga – Torre Abrega		24.480	6.482	6,5	123,4	76,69	127,48
Općina Vižinada - Visinada		26.167	2.240	5,1	101,3	69,82	99,41
LAG Sjeverna Istra		**26.541**	**4.270**	**5,9**	**104,22**	**66,59**	**104,21**

Izvor: MRRFEU, Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, 2013.

1.2.2. Tržište radne snage

Prema podacima o zaposlenima u pravnim osobama Državnog zavoda za statistiku iz ožujka, 2014.godine, od ukupnog broja zaposlenih na području LAG-a (9.913 zaposlena), 26% je bilo zaposleno u prerađivačkoj industriji, 13% u trgovačkim djelatnostima, 16% u turizmu, 6% u građevinarstvu, te samo 1% u poljoprivredi, dok ostatak otpada na druge djelatnosti.

Tablica 3 Kretanje nezaposlenosti na području LAG-a u razdoblju od 2012. -2015.godine

Grad/Općina	2012	2013	2014	2015
Brtonigla-Verteneglio	47	54	47	38
Buje-Buie	155	194	202	140
Buzet	227	231	175	103
Grožnjan-Grisignana	18	18	19	17
Kaštelir-Labinci-Castelliere S. Domenica	34	45	38	23
Lanišće	6	11	13	4
Novigrad-Cittanova	129	144	130	105
Oprtalj-Portole	17	19	22	18
Tar-Vabriga-Torre-Abrega	58	64	60	48
Umag-Umago	480	553	568	441
Vižinada-Visinada	26	27	27	21
Ukupno	**1197**	**1360**	**1301**	**958**

Izvor: HZZ, 2012., 2013., 2014. i 2015. – prosječni broj nezaposlenih po godini

Ukupan broj nezaposlenih na području LAG-a u 2015. iznosi 958 osoba. Na svim se područjima LAG-a bilježi porast broja nezaposlenih razdoblju od 2012.-2014., dok sve jedinice lokalne samouprave bilježe smanjenje nezaposlenosti u 2015. Najveći broj nezaposlenih zabilježen je u Gradu Umagu – Umago.

1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a Sjeverne Istre

Položaj LAG-a uz granicu sa Slovenijom i na udaljenosti od četrdesetak kilometara od Trsta povoljan je za razvoj trgovačke razmjene. Pored različitih poduzeća za uvoz i izvoz, otvoren je Robni terminal u Bujama koji nudi novu perspektivu pokretanja razmjene. Područje LAG-a Sjeverna Istra ostvaruje veći izvoz od uvoza, pa kontinuirano bilježi suficit vanjsko-trgovinske bilance. Gradovi i općine s područja LAG-a Sjeverne Istre nalaze se u regiji koja ima uzlaznu putanju razvojnog ciklusa. Strateški zemljopisni položaj i dobra prometna

povezanost između Europe i Mediterana, očuvanost prirodnih bogatstava, stabilnost regionalne politike i suradnja sa mnogim regijama u inozemstvu čine LAG primamljivom destinacijom za strana ulaganja.

1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo

Poljoprivreda

Područje LAG–a karakterizira uzgoj maslina, proizvodnja visokokvalitetnog maslinovog ulja, vinogradarstvo i proizvodnja vrhunskih vina, proizvodnja povrtlarskih kultura, stočarstvo, peradarstvo te ribarstvo s marikulturom, gospodarenje šumama i šumskim plodovima, lovno gospodarstvo te korištenje vodnih resursa. Postojeći resursi (poljoprivredno i šumsko zemljište, povoljna klima, mogućnost osiguranja navodnjavanja, prostran i bogat akvatorij) s jedne strane te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne (tradicionalne, prepoznatljive, „zdravo" uzgojene) proizvode, s druge strane, uvjeti su koji izvjesno omogućuju i daljnji uspješni razvoj poljoprivrede, šumarstva, lovnog i vodnog gospodarstva te ribarstva, uključujući prateće djelatnosti kao okosnicu održivog razvoja na području LAG-a. Znatan dio teritorija LAG-a predstavlja kvalitetno poljoprivredno zemljište, pogodno za uzgoj raznih, prvenstveno prehrambenih kultura (naročito rajčice, masline, vinove loze, povrtlarskih kultura).

Grafikon 1 Poljoprivredno zemljište na području LAG-a u (ha)

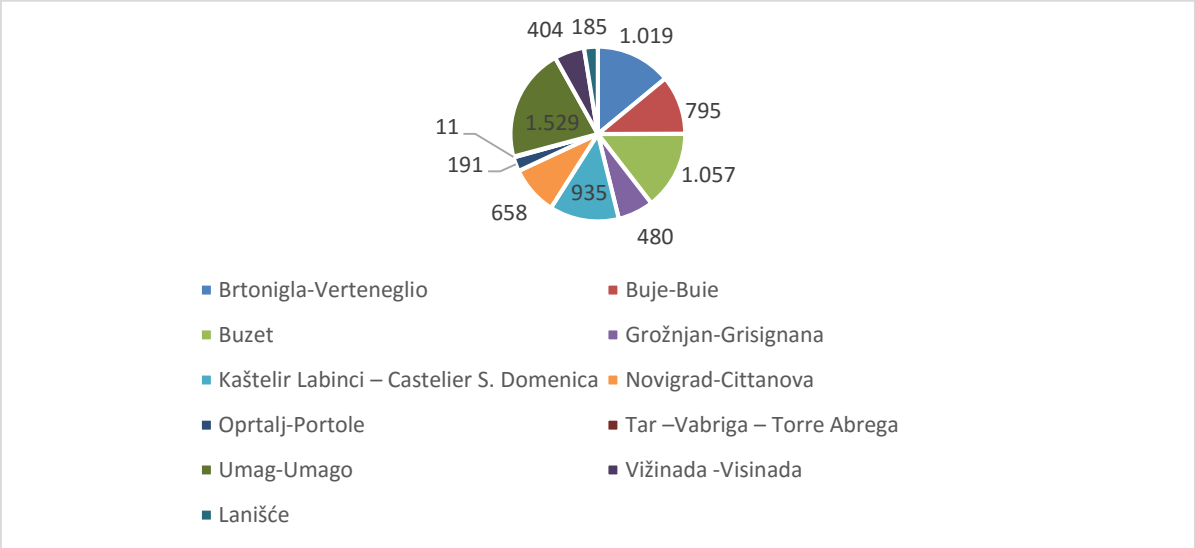

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju prema ARKOD sustavu, 31.12.2015.

Područje LAG-a Sjeverna Istra orijentirano je prema poljoprivredi, što je vidljivo u broju registriranih poljoprivrednih gospodarstava i udjelu broja zaposlenih u poljoprivredi i ribarstvu koji na razini Istarske županije iznosi 32,02 %, a navedeno je prikazano u Dodatku 6. Udio zaposlenog stanovništva u poljoprivredi 2011. godine.

Tablica 4 Broj Poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a i pravna struktura u 2015. godini

LAG "Sjeverna Istra"	OBITELJSKO GOSPODARSTVO	OBRT	TRGOVAČKO DRUŠTVO
Brtonigla	174	10	5
Buje	255	9	6
Buzet	351	11	6
Lanišće	27	2	1
Oprtalj	59	2	2
Tar-Vabriga	8	0	0
Umag	442	23	21
Vižinada	98	6	1
Novigrad	162	12	6

Kaštelir - Labinci	130	6	4
Grožnjan	83	3	4
Istarska županija	6,203	251	182
Ukupno LAG	**1,789**	**84**	**56**
Ukupno % LAG/ Istarska županija	**28.84**	**33.47**	**30.77**

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2015.

Ribarstvo

Ribarstvo na području LAG-a uglavnom ima lokalno značenje kao izvor posla i primanja za značajan broj ribarskih obitelji, no isto tako usko je vezano uz turističku sezonu gdje predstavlja značajnu gospodarsku djelatnost za promicanje gastronomske ponude.
Izgradnja lučke infrastrukture, uređenje tržišta ribom i uspostava organizacija proizvođača tri su ključna prioriteta prema pravnom redu Europske unije u segmentu tržišta ribom. Veći značaj u budućem razvoju ribarstva dan je gradovima Umagu-Umago i Novigradu-Cittanova, te području općine Tar-Vabriga.

Slika 2 Prikaz ribolovnih zona

KARTA 6.

Izvor: Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, 2012.

Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su srdela, inćun, muzgavac, trlja blatarica i list. Najčešće se plivaličari, a to je ribolov okružujućim mrežama plivaricama s kojima se lovi uglavnom plava riba odnosno: srdela, inćun, tuna, šnjur, papalina, skuša, palamida, lokarda i ostale ribe. Za Umaški zaljev karakterističan je izlov Jakopovih kapica (kapešante) povlačenjem rampona po dnu. Uzgoj morske ribe i školjki može predstavljati vrlo značajnu gospodarsku djelatnost, a potrebno ju je razvijati prvenstveno u potencijalu uzgoja školjaka. Na području LAG-a za sada se uzgoj školjaka obavlja u Savudrijskoj vali. U luci Umag, sredstvima EU (PHARE) i sredstvima MPRRR izgrađen je gat koji je u potpunosti namijenjen ribarima.

Šumarstvo

Područje LAG-a Sjeverne Istre je disperzivno pokriveno šumom i gotovo su ravnomjerno po cijelom teritoriju raspoređeni manji šumski kompleksi. Radi se o prirodnoj submediteranskoj zimzelenoj vegetaciji (lovor, hrast crnika, bor, brnistra, ruj i drugo). Vegetacija priobalja ima razmjerno nisku prirodnu vrijednost, bogati vegetacijski kompleksi ne postoje, a niti osobiti primjerci flore i faune (npr. tercijarni relikti ili endemske biljke i životinje).

Kao osobitost istarske vegetacije ističe se hrast lužnjak uz rijeku Mirnu, koji je inače karakterističan za kontinentalne nizinske dijelove Hrvatske. Od sporednih šumskih proizvoda na području LAG-a Sjeverne Istre nailazimo na različite ne drvne proizvode poput gljiva, različitog samoniklog bilja, cvjetova i plodava šumskog drveća i grmlja, smole, meda, divljači, listinca, kamena, šljunka i sl. Najznačajniji sporedni šumski proizvod predstavlja tartuf.

Na području šuma LAG-a Sjeverne Istre sastojine su u pravilu slabije strukture te se iz njih uglavnom ne mogu pridobiti visoko vrijedni sortimenti iskoristivi za proizvode drvne industrije. Nekvalitetni drvni materijal iz takvih sastojina može se međutim koristiti kao biomasa za potrebe proizvodnje energije.

1.2.5 Turizam

Sektor turizma zbog njegovih ukupnih resursa, dostignutog stupnja razvijenosti i potencijala ima osobitu važnost u razvoju LAG-a Sjeverne Istre. Područje LAG-a s očuvanim ambijentalnim, kulturnim i prirodnim vrijednostima, nepostojanjem teške industrije i većih zagađivača, pogodno je za razvoj „male privrede“ i turizma. Uz ekološku poljoprivredu nudi brojne potencijale za razvoj seoskog i izletničkog turizma. Turizam na seoskim gospodarstvima također postaje značajan faktor razvoja na području LAG-a. Zahvaljujući geo-morfološkim značajkama LAG posjeduje idealne uvjete za razvoj „outdoor“ oblika turističkih aktivnosti i različitih vrsta adrenalinskih sportova.

Turizam na području LAG-a Sjeverne Istre najrazvijeniji je na području uz zapadnu obalu i priobalje (Umag-Umago, Novigrad-Cittanova, Tar-Vabriga- Torre-Abrega, Brtonigla-Verteneglio), gdje su izgrađena velika turistička naselja, hoteli i kampovi još krajem 60-ih i 70-ih godina. U posljednje vrijeme javlja se trend izletničkog i seoskog turizma u unutrašnjosti, gdje se sve više razvija rekreativni turizam (slobodno penjanje, paraglajding, planinarenje, biciklizam, pješačenje…). Sve veći udio u turizmu, zauzima i lovni, gastro-enološki turizam, vinske ceste i ceste maslinovog ulja te zabavni turizam poput Aquaparka Istralandia. Posebnost i izoliranost pojedinih brdsko-planinskih prostora zahtijeva naglašeniju orijentaciju na korištenje lokalnih resursa.

Tablica 5 Dolasci domaćih i stranih posjetitelja na području LAG-a u 2015. godini (bez nautike)

Područje LAG-a	Dolasci	Broj noćenja
Istarska županija	3.570.668	23.568.668
Općina Brtonigla-Verteneglio	65.863	531.763
Grad Buje-Buie	33.502	169.579
Grad Buzet	11.977	43.050
Općina Grožnjan-Grisignana	2.760	14.551
Općina Kaštelir Labinci-Castelliere S.Domenica	4.798	54.004
Općina Lanišće	300	1000
Grad Novigrad-Cittanova	203.840	1.267.420
Općina Oprtalj-Portole	14.353	61.127
Općina Tar-Vabriga-Torre-Abrego	196.816	1.570.156
Grad Umag-Umago- Umag	409.697	2.218.786
Općina Vižinada-Visinada	3.410	30.557
LAG Sjeverna Istra	**942.997**	**5.961.989**

Izvor: Turistička zajednica Istarske županije, 2015.

U cilju povećanja performansi na turističkom tržištu oformljen je klaster turističkih zajednica Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje, koji je ujedno i prvi klaster u Hrvatskoj koji je prepoznao potrebu da se postavi model suradnje glavnih dionika (turističke zajednice gradova i općina sa svojim članovima, hotelske tvrtke Istraturist Umag, Laguna Novigrad) u klasteru. Klaster Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje karakterizira raznovrsnost i visoka razina kvalitete smještaja, rekreativnih objekata, tipične hrane i vina, jake tradicije i autentičnog gostoprimstva. Sveukupni turistički rast u klasteru Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje ostvaruje se kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava, koji podržava diferenciran razvoj turizma na obali i unutrašnjosti. Ciljevi klastera su produžiti sezonu i boravak turista na ostale mjesece u godini (osim od lipnja do rujna), povećavajući tako njihovu potrošnju i utječući na njihov ponovni dolazak.

1.3. Demografske značajke područja

1.3.1 Broj stanovnika

Prema popisu stanovništva 2011., LAG Sjeverna Istra broji 37.279 stanovnika što čini 17,92% ukupnog broja stanovnika Istarske županije. U posljednjem međupopisnom razdoblju 2001.-2011. stanovništvo LAG-a bilježi blagi porast od 1.173 stanovnika ili 3,2 % što predstavlja višu stopu porasta od one koju bilježi područje Istarske županije (+0,80%). Porast bilježe gradovi, s izuzetkom Buja-Buie, te općine Grožnjan-Grisigana, Lanišće i Oprtalj-Portole. Najveću stopu porasta imala je općina Tar-Vabriga –Torre –Abrega od 25,2%, a najveći porast broja stanovnika ima Grad Umag-Umago za 4,38%. Najveći postotak pada broja stanovnika imale su općina Lanišće (-17,3%) i općina Oprtalj-Portole (-13,4%), a najveće brojčano smanjenje (-158) Grad Buje-Buie. Demografski pokazatelji navedeni su u Dodatku 7. i 8.

Demografska situacija u gradovima i općinama pokazuje i utjecaj mehaničkog priljeva stanovništva u ukupnoj masi novih stanovnika, posebice u segmentu radno sposobnog stanovništva. Taj je trend izraženiji u obalnom prostoru (Novigrad, Umag, Brtonigla, Tar-Vabriga). Nepovoljni demografski trendovi prisutni su u općinama u unutrašnjosti, a naročito su izraženi u Lanišću.

1.3.2 Struktura stanovništva

U detaljnijoj analizi dobne strukture stanovnika LAG-a Sjeverna Istra u razdoblju 2001. - 2011. zamjećuju se sljedeći trendovi (Dodatak 9.)

- u najmlađoj kategoriji djece 0-9 godina gradovi bilježe blagi porast (Novigrad i Umag) i Općina Tar-Vabriga ili stagnaciju (Buje i Buzet);
- u skupini 10-19 godina cijelo područje LAG-a bilježi pad;
- koeficijent mladosti (udjel stanovništva mlađeg od 19 godina u ukupnom stanovništvu) ima vrijednost od 17,81%;
- stopa smanjenja mladih stanovnika LAG-a veća je od one na županijskoj razini;
- koeficijent starosti stanovništva (udjel stanovništva starijeg od 60 godina u ukupnom stanovništvu) iznosi 23,2, te predstavlja povećanje u desetogodišnjem razdoblju 2001.-2011. i nešto je manji od koeficijenta starosti na području Županije (24,9);
- najveći postotni porast broj stanovnika starijih od 65 zabilježen je u Gradu Novigradu-Cittanova (+35%), a najveći pad (-8,3%) u Općini Lanišće; najveće brojčano povećanje (566) bilježi se u Gradu Umagu-Umago;
- prosječna starost 2011. godine na području LAG-a Sjeverna Istra je 44,1 godina, što je više od prosječne starosti na području Županije (43.0 godine);
- od ukupnog broja stanovnika područja LAG-a 51,80% čine žene, a 48,20 % muškarci.

Na području LAG-a Sjeverna Istra bilježi se porast broja radno sposobnog stanovništva od 3.163 odnosno 13,7%. Najveći postotak povećanja je u Općini Kaštelir Labinci – Castellier S.Domenica (17,78%) te Gradu Novigradu-Cittanova (13,23%), a najveći brojčani porast u Gradu Umagu-Umago (699). Stopa povećanja udjela radno sposobnih stanovnika veća je od one na razini Istarske županije, vidljivo u Dodatku 9.

Struktura stanovništva prema stupnju obrazovanja LAG-a vrlo je nepovoljna s obzirom da je 32% stanovništva bez škole ili samo s završenom osnovnom školom. Najviše je stanovnika sa završenom srednjom školom 54,34%, dok više i visoko obrazovanje ima 14,20% stanovnika. Detaljan pregled nalazi se u Dodatku10.

Struktura stanovnika na području LAG-a prema narodnosti je sljedeća: 22.912 stanovnika su Hrvati (71%), 4.965 stanovnika su Talijani (15%), 1.093 stanovnika su Srbi (4%), 908 stanovnika su Bošnjaci (3%), 682 stanovnika su Slovenci (2%), a ostatak čine

predstavnici ostalih narodnosti (5%). Značajan udio različitih manjina pridonosi razvitku multikulturalnosti i multijezičnosti na cjelokupnom području LAG-a Sjeverne Istre.

Grafikon 2 Migracije stanovništva na području LAG-a Sjeverne Istre

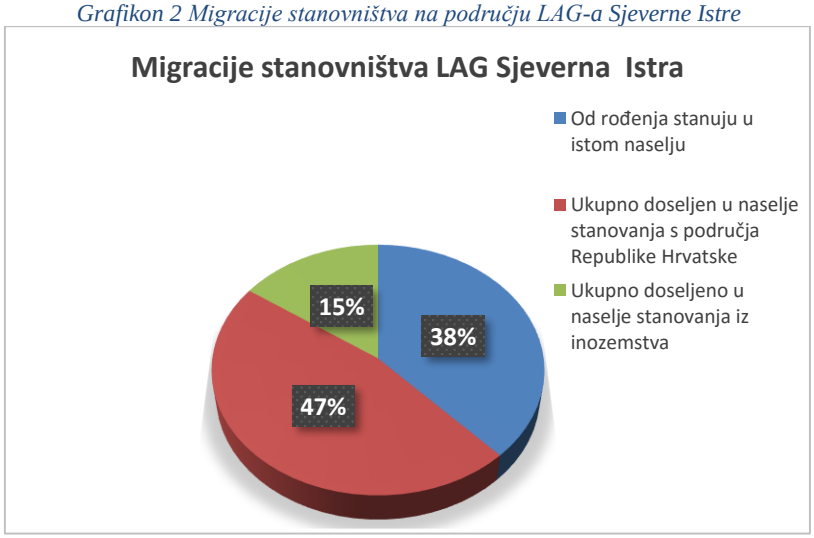

Izvor: DZS, Popis stanovnika 2011.

Od ukupnog broja stanovnika na području LAG-a 38% stanovnika živi od rođenja u istom mjestu, 47% ih je doselilo iz drugih naselja Republike Hrvatske, a 15% iz inozemstva.

1.3.3 Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a

Prema OECD-ovom kriteriju, gdje je gustoća naseljenosti od 150 stanovnika po četvornom kilometru prag koji dijeli ruralna od urbanih područja, čitava Istarska županija je ruralni prostor. Primjenom tog kriterija na razinu jedinica lokalne samouprave u sastavu LAG-a, samo bi Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova prema Popisu stanovništva 2011.godine bili urbana područja. Unatoč činjenici što Umag-Umago i Novigrad-Cittanova primjenom ovog kriterija pripadaju kategoriji urbanih područja (gustoća naseljenosti viša od 150 st/ km^2), LAG u cjelini je dominantno ruralno područje (48,16 st/km^2).

U morfologiji naselja razlikuju se zbijene povijesne jezgre gradova i gradića od raštrkanih naselja, zaseoka i skupina zgrada utopljenih u tipičan istarski krajobraz. Prema statističkoj evidenciji na prostoru LAG-a ukupno je 212 naselja od kojih su 4 bez stanovnika. Najveće naselje je Umag-Umago sa 7.281 stanovnika. Četiri centralna gradska naselja - Buje-Buie, Buzet, Novigrad-Cittanova i Umag-Umago imaju više od 1.000 stanovnika što zajedno s naseljima Tar-Torre koji broji 1.088 stanovnika i Svetim Martinom sa 1011 stanovnika na području Grada Buzeta čini ukupno 16.352 stanovnika odnosno udio od 43,86% ukupnog stanovništva LAG-a (2011.). Prosječna veličina ostalih 206 naselja je 101,58 stanovnika.

Mreža naselja još uvijek u velikoj mjeri odražava tradicionalnu organizaciju prostora. Disperznost manjih naselja i zaselaka prisutna je u svim dijelovima područja, naglašenija u prostoru Buzeštine. Polarizacija u obalnom prostoru blaže je izražena nego u drugim obalnim područjima. U obalnom prostoru karakteristična je pojava novih turističkih naselja (Mareda, Dajla). U razvojnoj dinamici najviše zaostaje područje Općine Lanišće. Detaljan opis naselja nalazi se u Dodatku 11.

Tablica 6 Naselja – prema podacima popisa stanovništva 2011.

LAG Sjeverna Istra	Broj naselja	Površina (km^2)	Broj stanovnika	Prosječna veličina naselja (broj st.)	Gustoća naseljenosti (st./km^2)	Broj zaposlenih u poljoprivredi
Grad Buje-Buie	21	97	5182	246,76	53,42	78
Grad Buzet	70	167	6133	87,61	36,72	78
Grad Novigrad-Cittanova	5	27	4345	869,00	160,93	250
Grad Umag-Umago	23	83	13467	585,52	162,25	107
Općina Brtonigla-Verteneglio	5	33	1626	325,20	49,27	61
Općina Grožnjan-Grisignana	10	66	736	73,60	11,15	35
Općina Lanišće	14	143	329	23,50	2,30	5
Općina Oprtalj-Portole	16	62	850	53,13	13,71	14
Općina Vižinada -Visinada	27	36	1158	42,89	32,17	24
Općina Tar –Vabriga – Torre Abrega	6	28	1990	331,67	71,07	85
Općina Kaštelir Labinci – Castelliere S. Domenica	15	32	1463	97,53	45,72	49
Ukupno LAG Sjeverna Istra	**212**	**774**	**37.279**	**175,84**	**48,16**	**786**

Izvor: Hrvatski zavod za statistiku, Popis stanovnika 2011.

2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja

Razvoj jedinica lokalne samouprave na području LAG-a „Sjeverna Istra“ temelji se na načelima održivog razvoja u svim segmentima, uključujući pružanje jednakih mogućnosti i zaštitu okoliša.

Tijekom radnih sastanaka predstavnici radnih skupina identificirali su probleme i potencijale unutar svog sektora djelovanja. S obzirom na zemljopisni položaj i blizinu emitivnih tržišta, na području LAG-a Sjeverna Istra kao pokretač gospodarskih aktivnosti prednjači upravo resor turizma i to održivi turizam kojim se želi smanjiti usmjerenost na klasičnu turističku ponudu 3S (sun, sand, sea), te povezati unutrašnjost LAG-a s obalnim područjem kroz komplementarne aktivnosti poput poljoprivrede, ugostiteljstva i autohtonih proizvoda.

Visoku rangiranost i kvalitetu poljoprivrednih proizvoda potvrđuju i dobivene oznake zemljopisnog podrijetla i izvornosti za maslinovo ulje, pršut i teran. Mogućost plasmana vlastitih poljoprivrednih proizvoda omogućio je razvoj ruralnog turizma, posebice malih obiteljskih gospodarstva (agroturizam) i stvaranje dodatne vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda i gastro turizam.

S obzirom na geografske posebnosti pojedinih područja (Buzet i Lanišće - brdsko-planinsko područje, Oprtalj, Grožnjan i Buzet – područja s značajnijim prirodnim ograničenjima, te Brtonigla, Buje, Umag, Kaštelir - Labinci, Tar -Vabriga, Vižinada - područja s značajnim prirodnim ograničenjima) i područja obuhvaćena ekološkom mrežom NATURA 2000, 5,17 % radno sposobnog stanovništva LAG-a se bavi upravo poljoprivredom. Na ukupnoj razini poljoprivrednika Istarske županije, poljoprivrednici s područja LAG-a predstavljaju značajan udio od 32,02%.

Nezaposlenost na području LAG-a iznosi 5,9 % što je u usporedbi s prosjekom od 16% na razini Hrvatske, veoma dobar pokazatelj. Prosječni dohodak po stanovniku i indeks razvijenosti JLS-ova na području LAG-a „Sjeverna Istra“ niži je u općinama Lanišće, Oprtalj i Grožnjan koji također bilježe i negativna demografska kretanja.

Nerazvijenost unutrašnjosti LAG-a, kojem navedene općine i pripadaju, rezultat su odljeva stanovništva, nerazvijenosti lokalne infrastrukture, slabe prometne povezanosti tj. nedostatku

javnog lokalnog prijevoza i nedostatku društvene infrastrukture za kvalitetu života domicilnog stanovništva.

S obzirom da je poljoprivreda zastupljena u unutrašnjosti LAG-a Sjeverna Istra i da je dislocirana od većih urbanih središta, trenutno stanje pokazuje nezadovoljstvo poljoprivrednika u segmentu organiziranosti i povezanosti poljoprivrednih proizvođača, plasmana te angažiranosti turističkih zajednica u promociji ruralnog turizma i poljoprivrednih proizvoda. Zbog nedostatka umreženosti poduzetnika, smanjene su mogućosti za plasman izvornih poljoprivrednih proizvoda posebice u većim hotelskim lancima na obali. Također veliki broj poljoprivrednika zbog nedostatka moderne poljoprivredne opreme i mehanizacije te zbog ograničenosti obradivog zemljišta nije u mogućnosti konkurirati europskim poljoprivrednicima.

Pozitivni pomaci vidljivi su upravo zahvaljujući IPARD programu (posebno mjerama 101,103 i 302) gdje su na razini LAG-a od strane privatnih subjekata realizirani projekti kuća za odmor, ulaganja u poljoprivredu gradnjom objekata i nabavom mehanizacije povećali vlastitu konkurentnost, ali također i osvijestili sugrađane o mogućnostima financiranja iz EU fondova. Veliki uspjeh polučile su i jedinice lokalne samouprave te provedbom projekata educirale kadrove za novo financijsko razdoblje.

Upravo edukacijom nastoji se potaknuti valorizacija i iskorištavanja prirodnih i kulturnih resursa za razvoj poljoprivrede i ruralnog turizma, te usmjeriti stanovništvo na globalne trendove poput razvoja ekološke poljoprivrede, razvoj visokokvalitetne usluge i autohtonih proizvoda, razvoj turističke destinacije te kulturnog i sportskog turizma.

Globalna osviještenost potrošača i potražnja za ekološkim proizvodima predstavljaju visoki potencijal za područje LAG-a jer zbog tradicionalnog uzgoja i prerade poljoprivrednih proizvoda, prirodni resursi nisu devastirani i nema ozbiljnijih zagađivača u blizini (tvornice) te je uređen sustav učinkovitog gospodarenja otpadom. Ruralni prostor je sve traženiji kao mjesto za odmor i odmak od svakodnevnog urbanog života, što je vidljivo u razvoju ruralnog turizma ali i mogućnosti da poljoprivrednici diversificiraju svoju proizvodnju te da se počnu baviti i nepoljoprivrednim djelatnostima, smanjujući na taj način trenutno nisku rentabilnost i ovisnost o otkupu određene poljoprivredne kulture. Takva diversifikacija utjecati će na negativan trend smanjenja ruralnog stanovništva odlaskom u veće gradove i potaknuti će mlade na bavljenje poljoprivredom, očuvanjem tradicijskih zanata i proizvoda, posebice u OPG-ovima gdje je više ukućana uključeno u gospodarske djelatnosti istog.

Značajan potencijal i rast na području LAG-a Sjeverna Istra bilježi i razvoj cikloturizma zahvaljujući uređenim biciklističkim stazama (Parenzana) te outdoor aktivnosti poput paraglajdinga koji također predstavljaju potencijal za sinergiju ruralnog turizma i gastro proizvoda i zajedničku promociju. Upravo turistički klaster Novigrad-Umag-Buje-Brtonigla bilježi rast kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava koji podržava razvoj obale i unutrašnjosti što utječe na cjelogodišnji turizam i povećanje vanpansionske potrošnje ali i razvoj destinacije Sjeverna Istra.

2.1. Swot analiza

S- snage	W - slabosti
povoljan zemljopisni i prometni položaj blizina emitivnih tržišta Italije i Slovenije – blizina zračnih luka Pule, Trsta Venecije i Ljubljane ugodna mediteranska klima, mediteranska prehrana bogatstvo i raznolikost prirodnih resursa: pitka voda, more, rijeke, flora i fauna ekološki očuvana i zdrava priroda bogata povijesna i kulturna baština specifični prirodni potencijali Ćićarije uključujući krajobraz, biljni i životinjski svijet (npr. Istarsko govedo) multikulturalnost i multijezičnost dobra međusektorska suradnja gostoljubivost, srdačnost i marljivost stanovništva, motivirani pojedinci razvijen turizam (hoteli i drugi smještajni objekti) i ugostiteljstvo razvijen gastro turizam tradicija specifične zdravstvene ponude (Istarske Toplice) tradicija ribarstva, poljoprivrede visoka kvaliteta i bogata ponuda eno-gastronomskih proizvoda zastupljenost / razvijenost specifičnih proizvodnih i uslužnih djelatnosti (malo i srednje poduzetništvo, obrti) prepoznatljiva i raznolika sportska ponuda i sadržaji (ATP Umag, sportske pripreme klubova, Buzet - europski grad sporta, cikloturizam) raznolike kulturne, sportske, enogastro manifestacije razvijeno i prepoznatljivo tartufarstvo razvijeno vinogradarstvo te maslinarstvo prepoznatljivost na tržištu EU, proizvodi zaštićeni oznakom izvornosti: istarsko maslinovo ulje, istarski pršut, teran razvijena komunalna infrastruktura razvijen sustav učinkovitog gospodarenja otpadom atraktivnost područja za ulaganja stranih investitora uključenost u stvaranje IQ ponude i brenda za prepoznatljive kvalitetne eno-gastronomske, poljoprivredne i turističke proizvode	nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi resursi za razvoj turizma i poljoprivrede nezadovoljavajuća organiziranost i povezanost i konkurentnost poljoprivrednih proizvođača uz nedostatak znanja i jasnih usmjerenja nezadovoljavajući plasman poljoprivrednih proizvoda posebno u velikim hotelskim lancima nedovoljno razvijena prometna infrastruktura neorganiziran lokalni javni prijevoz nedostatak i udaljenost zdravstvenih i socijalnih ustanova nedostatak prostornih kapaciteta u odgojno-obrazovnim i kulturnim ustanova neusklađenost obrazovanja i potreba tržišta rada nedovoljna pripremljenost za povlačenje sredstava iz EU fondova nedovoljno znanje o mogućnostima poslovnog udruživanja neravnomjernost gospodarskog razvoja unutar područja LAG-a kratka sezona i slaba turistička povezanost priobalja i unutrašnjosti LAG-a nepovoljna demografska slika neusklađenost stanja u zemljišnim knjigama, katastru i na terenu rascjepkanost poljoprivrednog zemljišta, neriješeni imovinsko-pravni odnosi nedovoljni ljudski kapaciteti unutar udruga i organizacija civilnog društva odlazak djece na školovanje u susjedne zemlje Sloveniju i Italiju zahtjevna administracija za poduzetnike neumreženost poljoprivrednika nedovoljan angažman turističkih zajednica u promociji malih poduzetnika u turizmu i poljoprivredi prevelika ovisnost o obliku turizma 3S „sea,sun, sand“ slaba promocija unutrašnjosti LAG-a nedovoljno razvijena infrastruktura za navodnjavanje

⌖ predispozicije za razvoj cjelogodišnje turističke ponude outdoor sportova (biciklizam - Parenzana, paraglajding..) ⌖ razvijen volonterizam ⌖ kvalitetna infrastruktura (domovi hospiciji) za 3. životnu dob	⌖ nedovoljna motiviranost i kreativnost mladih za pokretanje inovativnih proizvoda i oblika poslovanja ⌖ nedostatak širokopojasne mreže
O – prilike	**T – prijetnje**
⌖ blizina kapaciteta i usluga susjednih država (obrazovanje, zdravstvo, gospodarstvo) ⌖ potencijal za razvoj cjelogodišnjeg turizma: sportski, kulturni i zdravstveni turizam ⌖ mogućnost daljnjeg razvoja poljoprivrede, obrtništva i poduzetništva u funkciji turizma ⌖ razvoj stočarstva i očuvanje zaštićene pasmine Istarskog goveda-Boškarina ⌖ povećanje razvoja ekoloških poljoprivrednih gospodarstava i zelenog turizma ⌖ povećanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda zbog lakšeg plasmana proizvoda na tržištu EU ⌖ suradnja i korištenje iskustava drugih LAG-ova (best practices) ⌖ korištenje poticaja za korištenje obnovljivih izvora energije ⌖ dostupnost inovativnih tehnologija za jačanje konkurentnosti gospodarstva i povećanje životnog standarda ⌖ mogućnost korištenja sredstava EU fondova i nacionalnih fondova ⌖ sinergija između poljoprivrednog i turističkog sektora i udruženja radi zajedničke promocije	⌖ nepredvidive klimatske promjene i vremenske nepogode ⌖ zagađivanje mora i zraka iz prekograničnih izvora – rijeka Po i tankeri ⌖ utjecaj nepovoljne gospodarske situacije u državi na lokalne poduzetnike ⌖ povećana emigracija mladih, stručnog i visokoobrazovanog stanovništva zbog nedostatka radih mjesta ⌖ depopulacija ruralnog područja ⌖ centralizirana država, neusklađena državna politika s lokalnim potrebama ⌖ nedostatak ljudskih kapaciteta za pripremu i provođenje EU projekata ⌖ prezahtjevne, nedorečene i dugotrajne administrativne procedure za provedbu projekata, neusklađenost državnih propisa sa uvjetima EU ⌖ izumiranje tradicionalnih obrta ⌖ prevelik utjecaj „velikih igrača “ i nekonkuretnost malih poduzetnika ⌖ apartmanizacija ⌖ neuređenost sustava koji potiče rad na „crno“

3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a Sjeverna Istra

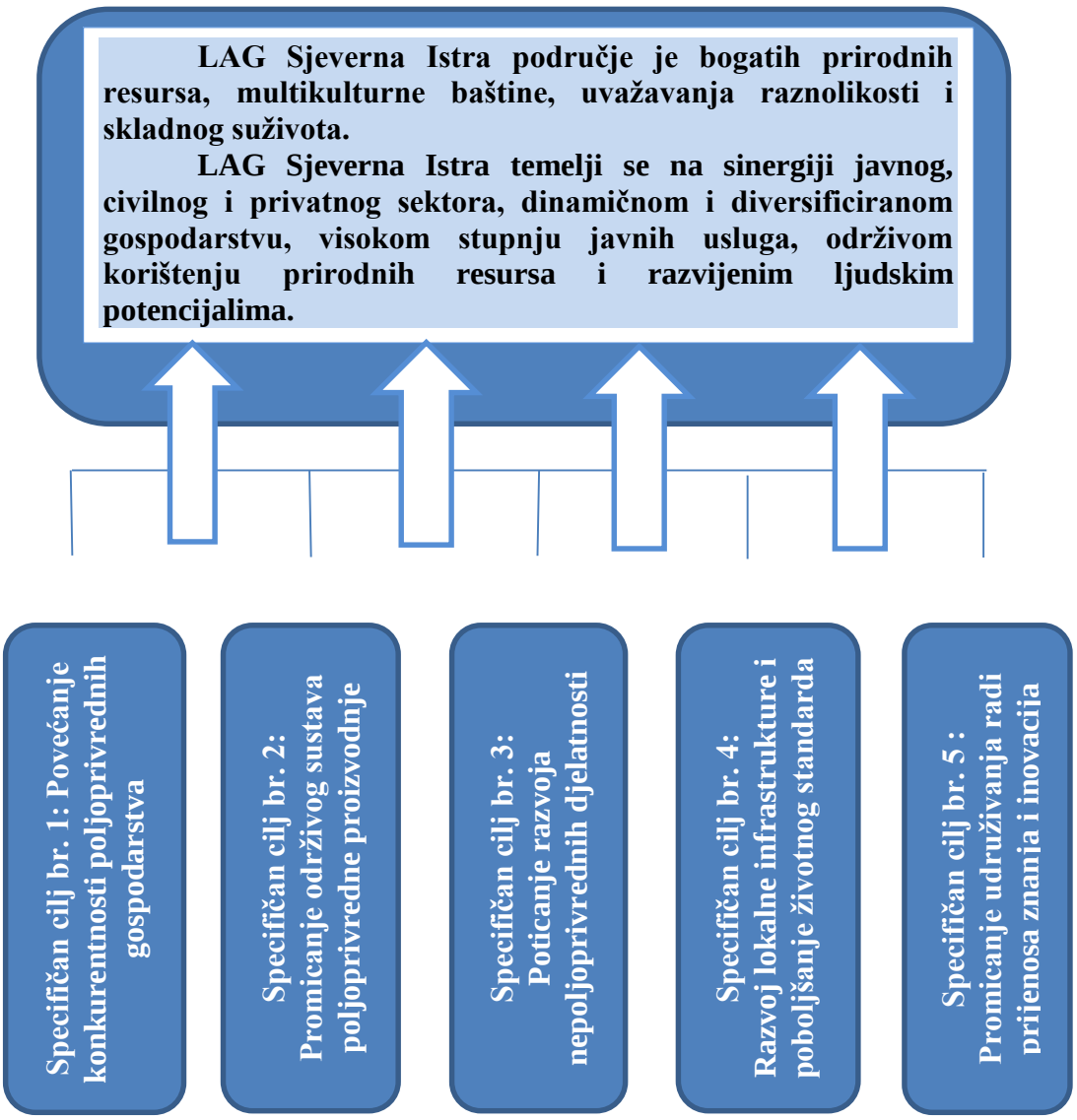

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja

Određivanju razvojnih ciljeva pristupilo se na osnovi prethodno određenih ključnih problema i potreba. Definirani su dugoročni ciljevi koji predstavljaju trajni zadatak i dugoročna opredjeljenja lokalnih žitelja.

Ti su ciljevi u nastavku razrađeni kao specifični ciljevi, mjere i aktivnosti te očekivani učinci koje bi trebalo postići u razdoblju provedbe ove Strategije. Pritom se vodilo računa o realnosti i mjerljivosti kratkoročnih ciljeva i dostupnosti financijske podrške u vremenskom okviru od nekoliko godina, o općoj situaciji na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, političko-ekonomskim uvjetima do i nakon priključenja Europskoj zajednici i dr. Prednost je dana mjerama čije ostvarenje u većoj mjeri ovisi o lokalnom angažmanu, a manje o vanjskim uvjetima i utjecajima.

Odabrani specifični ciljevi predstavljaju dugoročni odgovor na uočene razvojne potrebe, a oblikovani su po osima ruralnog razvoja i razvojnim mogućnostima područja kako slijedi:

Ključni problemi Poljoprivrednici s područja LAG-a, teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurenti na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebno iz razloga što se većina njih nalazi na područjima s značajnim ili posebnim potrebama.	**SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva**
Razvojne potrebe Poboljšati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. Poboljšavati status primarnih proizvođača na tržištu putem sustava kvalitete. Podupirati razvoj malih poljoprivrednika kao i ulazak mlađih generacija na poljoprivredno tržište.	
Ključni problemi Poljoprivrednici s područja LAG-a i dalje se drže konvencionalne poljoprivrede, manje se odlučuju na ekološku jer su im troškovi certificiranja na godišnjoj bazi visoki. Nužno je potaknuti pozitivnim primjerima usmjeravanje na ekološku poljoprivredu jer osim efekta na bio raznolikost područja LAG-a, također može pružiti i povećanje dodatne vrijednosti poljoprivrednim proizvodima i lakši plasman na tržišta EU.	**SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje**
Razvojne potrebe Olakšati modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava kako bi diversificirani u ekološkoj proizvodnji mogli ostvarivati bolje rezultate na tržištu ali i djelovati u skladu sa okolišem. Poduprijeti aktivnosti ulaganja koje djeluju u skladu sa očuvanjem biroaznolikosti i u skladu sa ekosustavom specifičnog područja LAG-a. Poboljšati uvjete za učinkovitije korištenje poljoprivrednog zemljišta. Odrediti prioritete i sustavno pristupiti izgradnji sustava odvodnje i navodnjavanja poljoprivrednih površina. Potaknuti iskorištavanje obnovljivih izvora energije.	
Ključni problemi Na području LAG-a najveći broj poljoprivrednih gospodarstava pripada obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu koja su većinom mala gospodarstva i slabe gospodarske održivosti. Osim navedenog, niska raznolikost proizvoda (većinom se uzgaja samo par kultura) rizičnija je za opstanak poljoprivrednih gospodarstava u slučaju niskih prinosa, slabe cijene otkupa poljoprivrednih proizvoda i uništenja prinosa zbog vremenskih nepogoda. Kako bi se spriječili negativni trendovi i kako bi se očuvala istarska unutrašnjost, potrebno je uz primarnu proizvodnju, poticati i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti.	**SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti**
Razvojne potrebe Ulagati u izgradnju, rekonstrukciju i/ili opremanje objekata za uspostavljanje tradicijskih obrta, uključujući i marketing proizvoda. Poticati razvoj diferencirane djelatnosti na temelju poljoprivrednih aktivnosti. Razvijati inovativnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom.	
Ključni problemi Područje LAG-a Sjeverna Istra neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom i većinom gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog lakše mogućnosti pronalaska poslova. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnog područja iz razloga što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koja bi doprinijele razvoju društvenog života na ruralnim područjima poput vrtića, društvenih i sportskih ustanova.	**SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda**
Razvojne potrebe Kvalitativno i kvantitativno poboljšati turističko-ugostiteljske usluge, sportsku infrastrukturu, uključujući raznolikost resursa, tradiciju i brend područja. Razvijati izletničke, rekreativne, sportske i druge sadržaje za korištenje slobodnog vremena te poticati razvoj sportskog turizma. Poboljšavati društvenu opremljenost naselja.	

Ključni problemi Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana autentičnih poljoprivrednih proizvoda. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lanac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Ujedno potrebna je i organizirana suradnja dionika na području LAG-a kako bi se informacije pravovremeno prenijele do svih zainteresiranih strana u procesu potezanja EU sredstava.	**SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija**
Razvojne potrebe Stvarati poticajno okruženje za razvoj zajedničke gospodarske infrastrukture. Poboljšavati komuniciranje i razmjenu informacija – organizirati događaje, izdavati promidžbene materijale, uspostaviti informiranje internetom i sl. Pratiti stanje i potrebe, pratiti provedbu LRS te poticati projektne inicijative na području LAG-a. Dogovarati i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima. Provoditi animiranje stanovnika, stalno informiranje i prikupljanje njihovih mišljenja i komentara.	

Ovako definirani ciljevi sukladni su osima Programa ruralnog razvoja prema kojima se usmjeravaju projekti ruralnog razvoja u zemljama članicama EU u razdoblju 2014.-2020.:

- Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora
- Promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava
- Poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu
- Smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak
- Doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj

4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR 2014.-2020.

S.C.1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva *Područje LAG-a Sjeverna Istra već je uključeno u oznake zemljopisnog podrijetla i izvornosti i to za : maslinovo ulje, pršut i teran, stoga postoje i primjeri dobre prakse koji poljoprivrednici mogu potaknuti u uključenje. Promocija navedenih i novih sustava kvalitete dovela bi do prepoznatljivosti istarskih proizvoda na tržištu što bi rezultiralo povećanom dodatnom vrijednošću istih. Trenutno ne postoje veći primjeri udruživanja poljoprivrednika na području LAG-a, ali zbog predispozicija za ekološki uzgoj te globalnih trendova u ekološkoj proizvodnji, podizanje vrijednosti proizvoda upravo se vidi u učinkovitom sustavu obilježavanja proizvoda i marketingu.* *Poljoprivrednici s područja LAG-a, teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurenti na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebno iz razloga što se većina njih nalazi na područjima s značajnim ili posebnim potrebama. Zastarjelost poljoprivredne opreme i mehanizacije, osim visokih troškova održavanja i smanjene učinkovitosti poljoprivrednika, onemogućuje poštivanje smjernica o zaštiti okoliša. Zbog nedostatka modernih tehnologija, poljoprivrednici imaju nisku razinu raznolikosti proizvoda. Ulaganje u modernizaciju primarne proizvode i prerade poljoprivrednih proizvoda, poboljšati će tehnološke procese, učinkovitije korištenje sirovina, ublažiti emisije stakleničkih plinova u hranidbenim lancima, smanjiti potrošnju energije i poboljšati energetsku učinkovitost, smanjiti negativan utjecaj na okoliš istovremeno osiguravajući zaštitu ljudi, životinja i biljaka, ali i razvoj novih znanja i vještina kod poljoprivrednika. Dobna struktura stanovništva LAG-a iznosi 44 godine, što generalno predstavlja staro stanovništvo. Situacija kod nositelja PG je također slična, većinom su nositelji starije stanovništvo. Napuštanje poljoprivrednih djelatnosti, posebno u unutrašnjosti LAG-a, te migracije u urbane cjeline rezultat su ne konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva, niske produktivnosti i niske ekonomičnosti poljoprivrednih proizvoda, smanjenih inovacija zbog niske obrazovanosti starijeg stanovništva i nedovoljnog razvoja lokalne infrastrukture koja bi osigurala kvalitetu života.*			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija – *fokus područje 3A*	**M03: Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu** 3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete 3.2.Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete 2. Povećati vidljivosti i promociju 3. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme 4. Poboljšavati preradu i trženje poljoprivrednih 5. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu	1. Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava s područja LAG-a za minimalno 3 PG-a u sustavima kvalitete 2. Provedena 2 projekta informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu

Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – *fokus područje 2A*	**M04: Ulaganja u fizičku imovinu** 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu 6. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu 7.Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika 8. Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika	1. Povećanje modernizacije i konkurentnosti za 2 PG-a 2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima za 2 PG-a
Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove – *fokus područje 2B*	**M06: Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja** 6.1 Potpora mladim poljoprivrednicima 6.3. Potpora razvoju malih PG-a		1. Povećanje broja nositelja PG-a koji su mladi poljoprivrednici za 3 PG 2. Povećanje tržišne učinkovitost i konkurentnost za 2 mala PG
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Povećanjem konkurentnosti PG-a doprinijeti će se poboljšanju ruralnih životnih uvjeta, uključujući i dobrobit stanovništva.			

S.C. 2: Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje

Područje LAG-a Sjeverna Istra obuhvaća područja s prirodnim ograničenjima, raznolik eko-sustav koji u svojoj okolini nema velikih zagađivača poput tvornica i nudi predispozicije za ekološku poljoprivredu. Poljoprivrednici s područja LAG-a i dalje se drže konvencionalne poljoprivrede, manje se odlučuju na ekološku jer su im troškovi certificiranja na godišnjoj bazi visoki. Nužno je pozitivnim primjerima potaknuti umjeravanje na ekološku poljoprivredu jer ona osim efekta na bio raznolikost područja LAG-a, također može pružiti i povećanje dodatne vrijednosti poljoprivrednim proizvodima i lakši plasman na tržišta EU. Dio područja također se nalazi pod Naturom 2000 zbog svoje bioraznolikosti te je nužno usavršavanje poljoprivrednika u vidu zaštite okoliša, korištenja pesticida i korištenja poljoprivredne mehanizacije kako se ne bi ugrozila prirodna staništa poput Motovunske šume- močvarnog područja i drugih. S obzirom da su Buje, Brtonigla, Buzet, Novigrad, Oprtalj, Umag, Vižinada, Kaštelir-Labinci uvršteni na popis područja ranjivih na nitrate potrebno je također voditi računa o upravljanju vodama i eroziji tla. Zbog nepredvidivosti vremenskih uvjeta, poljoprivrednici najviše problema imaju upravo s navodnjavanjem odnosno neprimjenom navodnjavanja jer se zbog bržeg uroda, poljoprivrednici često odlučuju na dvogodišnje sadnice koje donose brže prihode. Kvalitetno navodnjavanje osiguralo bi poljoprivrednike od gubitka prinosa, ali i pruža dugoročno ulaganje u poljoprivredu, posebno u zonama ranjivim na nitrate, gdje mali poljoprivrednici na vlastitu ruku grade nekvalitetne sustave navodnjavanja koji time uništavaju gornji sloj tla a time i hranjive tvari. S obzirom na specifičnost stočarstva u području LAG-a, posebice u tradicijskom uzgoju izvorne istarske pasmine goveda- Boškarina te uzgoja ovaca, potrebno je obnoviti nastambe za stoku u koje se nije ulagalo godinama. Ulaganje u modernizaciju primarne proizvode i prerade poljoprivrednih proizvoda, poboljšati će tehnološke procese, učinkovitije korištenje sirovina, ublažiti emisije stakleničkih plinova u hranidbenim lancima, smanjiti potrošnju energije i poboljšati energetsku učinkovitost, smanjiti negativan utjecaj na okoliš istovremeno osiguravajući zaštitu ljudi, životinja i biljaka, ali i razvoj novih znanja i vještina kod poljoprivrednika.

Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije- *fokus područje 3A*	**M03: Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu** 3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete 2. Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u 3. Ulagati u moderne tehnologije s ciljem uštede energije i smanjenja štetnog otpada od prerade 4. Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti 5. Ulagati u izgradnju terasa 6. Ulagati u nabavu električnog pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka) 7. Ulagati u izgradnju novih i obnova postojećih nastambi za stoku 8. Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije 9. Ulagati u sustave za navodnjavanje	1. Povećanje broja ekološki certificiranih proizvođača za 3 PG-a
Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom – *fokus područja 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5D, 5C* 4A) Obnovu, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući u područjima mreže Natura 2000.i u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima i poljoprivredu velike prirodne vrijednosti, kao istanje europskih krajobraza 4B) Bolje upravljanje vodama, uključujući upravljanje gnojivima i pesticidima 4C) Sprečavanje erozije tla i bolje upravljanje 5A) Povećanje učinkovitosti u korištenju voda u poljoprivredi 5D) Smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka koje uzrokuje poljoprivredna djelatnost 5B) Povećanje učinkovitosti u korištenju energije u poljoprivredi i preradi hrane 5C) Olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarstva	**M04:Ulaganja u fizičku imovinu** 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava 4.2.1 Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima		1. Povećanje broja poljoprivrednika s implementiranim sustavima za navodnjavanje za 2 PG-a 2. Povećanje učinkovitosti prerade odnosno uštede energije upotrebom modernih tehnologija za 2 PG-a
	Mjera 06 Razvoj PG-a i poslovanja 6.3. Potpora razvoju malih PG-a		1. Povećanje broja poljoprivrednika sa ulaganjima u uštede energije za 2 PG-a
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Promicanjem održivog sustava poljoprivredne proizvodnje doprinosi se povećanju razine informiranosti i educiranost ruralnog stanovništva, posebno vidu klimatskih promjena, obnovljivih izvora energije te „zelenih "politika zaštite okoliša koji direktno dovode do poboljšanja životnih i radnih uvjeta lokalnog stanovništva.			

S.C. 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti

Prema gospodarskim pokazateljima za područje LAG-a, vidljivo je da je obalni pojas razvijeniji od same unutrašnjosti LAG-a. Razlog tome je što mu je okosnica gospodarske aktivnosti turizam. Stanovništvo u unutrašnjosti LAG-a, posebice općine Grožnjan, Oprtalj i Lanišće koje bilježe migraciju stanovništva u obalna područja zbog većih mogućnosti zapošljavanja, ali i imaju nizak prihod per capita. Jedan od razloga je i činjenica da na području LAG-a najveći broj poljoprivrednih gospodarstava pripada obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu koja su većinom mala gospodarstva i slabe gospodarske održivosti. Osim navedenog, niska raznolikost proizvoda (većinom se uzgaja se samo par kultura) rizičnija je za opstanak poljoprivrednih gospodarstava u slučaju niskih prinosa, slabe cijene otkupa poljoprivrednih proizvoda i uništenja prinosa zbog vremenskih nepogoda. Kako bi se spriječili negativni trendovi i kako bi se očuvala istarska unutrašnjost, potrebno je uz primarnu proizvodnju, poticati i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti. Diversifikacija u poljoprivredne djelatnosti doprinijeti će otvaranju novih radnih mjesta u ruralnom području. S obzirom na globalne trendove koji potiču upravo ponudu autohtonih i izvornih proizvoda – primjerice agroturizam nudi vlastite poljoprivredne proizvode te smještajne i ugostiteljske usluge; ali i pozitivna iskustva turističkog klastera Umaga, Novigrada, Buja i Brtonigle koji kroz sustav tematskih proizvoda nude iskustvo unutrašnjosti i obale te takvim organiziranim pristupom omogućuju produženje turističke sezone i veću vanpansionsku potrošnju. Razvojem ciklo turizma koji predstavlja jedan od rastućih oblika turizma do 2020., a područje LAG-a ima već razvijenu infrastrukturu poput biciklističkih staza (najpoznatija Parenzana), upravo razvojem nepoljoprivrednih aktivnostima pruža se mogućnost razvijanja ruralnog turizma i usluga u ruralnim područjima.

Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito s ciljem povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije- *fokus* područje *2A* Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta- *fokus područje 6A*	**M06: Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja** 6.2.Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	1. Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma 2. Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom ; 3. Ulagati u izgradnju / rekonstrukciju / opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta, izravne prodaje i izrade suvenira 4. Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda	1. Povećanje ulaganja u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području za 2 PG-a 3. Povećanje investicija u objekte za prodaju vlastitih proizvoda za 2 PG-a
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Razvojem nepoljoprivrednih djelatnosti doprinosi se diversifikaciji gospodarskih aktivnosti, poboljšanju ruralnih životnih i radnih uvjeta, uključujući i dobrobit, stvaranju novih, održivih mogućnosti zarade te promicanju društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima			

S.C. 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda

Područje LAG-a Sjeverna Istra neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom i većim gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog lakše mogućnosti pronalaska poslova. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnog područja iz razloga što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koja bi doprinijele razvoju društvenog života na ruralnim područjima poput vrtića, društvenih i sportskih ustanova. Također, zbog prostorne rasprostranjenosti sela u Istri, ne postoji kvalitetan organiziran javni prijevoz koji bi smanjio negativan utjecaj nedostatka sadržaja lokalne infrastrukture. Uz navedeno, za obavljanje gospodarskih djelatnosti i razvoja ruralnog područja nedostaje širokopojasna mreža koja bi omogućila kvalitetniju komunikaciju s dobavljačima i potencijalnim turistima. Glavni nedostatak unutrašnjosti LAG-a je to što nema izrađen destinacijski menadžment, što znači da je unutrašnjost nedovoljno zastupljena i vidljiva kao

turistička destinacija, a kako bi to uopće mogla postati nužno je da se unaprijedi infrastruktura koja će imati utjecaj i na aktivno stanovništvo, ali i na održiv razvoj područja.			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima-*fokus područje 6B*	**MO7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim Područjima** 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	1. Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/ kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa; turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportske građevine, objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijske zone na rijekama i jezerima, biciklističke staze i trake, tematskog puta i parka, javne zelene površine (park i slično.), pješačke staze, pješačke zone, otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste), groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnice, javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).	1. Povećanje investicija u izgradnju i/ili opremanje društveno korisnih objekata za 15 korisnika
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Razvojem lokalne infrastrukture i poboljšanju životnog standarda djelatnosti doprinosi se promicanju društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskom razvoju u ruralnim područjima			

S.C. 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija *Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda, posebice u hotelske lance na obali LAG-a. Razlog tome je što su količine koje oni proizvedu malene i ne mogu cjenovno konkurirati većim dobavljačima. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lanac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Takvim pristupom potaknula bi se međusobna suradnja između različitih sektora, koja bi mogla utjecati na senzibiliziranost građana i poticanje kupovine lokalnih proizvoda. Potrebno je unaprjeđivati komunikaciju i razmjenu informacija – educirati stanovništvo i informirati o EU fondovima. Zadaća LAG-a je pratiti stanje i potrebe, provedbu LRS te poticati projektne inicijative na području LAG-a i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima ali i među državama iz regije i šire.*			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR 2014-2020)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima - fokus područje 6B	**MJERA 16 SURADNJA** 16.4 Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih	1. Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te promociju istih 2. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR 2014.-2020. 3. Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih LAG-ova	1. Povećanje ulaganja u uspostavu kratkih lanaca za 2 korisnika

	tržišta te za promicanje ovih aktivnosti	4. Osigurati operativne troškove LAG-a	
	Mjera 19 LEADER (CLLD) 19.2 Provedba LRS – odabir projekata LAG-a 19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a 19.4 Tekući troškovi i animacija		1.Provedeno 18 natječaja iz Mjere 19.2 2. Potaknuta suradnja i razmjena znanja – proveden 1 projekt među teritorijalne suradnje i 1 projekt transnacionalne suradnje 3. Organizirane aktivnosti edukacija, informiranja i treninga za javnost i članove LAG-a 3x godšnje
Doprinos LEADER ciljevima: Promicanjem udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija doprinosi se ohrabrivanju i razvoju aktivnosti ruralnog stanovništva da zajednički djeluje putem projekata suradnje, promicanje lokalnih inicijativa i partnerstava uključivanjem lokalnih zajednica, poslovnih predstavnika i predstavnika lokalne uprave, jačanju kapaciteta među ruralnim stanovnicima i partnerstvima te poticanju ruralnog razvoja putem LAG-a i provedbe LRS-a.			

Cilj: SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva						
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Mjera 03 Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu; Podmjera 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Mjera 03 Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu; Podmjera 3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	Mjera 04 Ulaganja u fizičku imovinu; Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	Mjera 04 Ulaganja u fizičku imovinu; Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	Mjera 06 Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja; Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Mjera 06 Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja; Podmjera 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima
Aktivnosti:	Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete	Povećati vidljivosti i promociju	Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme; Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte,	Poboljšavati preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, Nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati	Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika	Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika

			nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu; Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu	organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu		
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	Aktivni poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednika koji su uključeni u EU ili nacionalni sustav kvalitete; udruženja; ekološki poljoprivredni proizvođači	Skupina proizvođača (udruga) uključenih u EU ili nacionalni sustav kvalitete; udruženja ekoloških poljoprivrednih proizvođača	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik PG-a (ekonomska veličina veće od 6.000 eura za sektor voća, povrća i cvijeća i veće od 8.000 eura za ostale sektore -Proizvođačke grupe /organizacije	Fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda	Mala poljoprivredna gospodarstva, ekonomske veličine od 2.000 i 7.999 EUR-a	Osobe starosti između 18 i 40 godina s odgovarajućim profesionalnim vještinama i znanjima o poljoprivredi koje su prvi put postavljene kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva (ne duže od 18 mjeseci prije podnošenja Zahtjeva) ekonomske veličine u rasponu od 8.000 do 49.999 EUR
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.1	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.2	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.1	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.2	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.1
Najveći iznos potpore po korisniku	3.000 EUR	30.000 EUR	25.000 EUR	25.000 EUR	15.000 EUR	50.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	n/p	n/p	5.000 EUR	10.000 EUR	15.000 EUR	50.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	70%	50 % + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.1.1.	50 % + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.2.1	100%	100 %
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	1% u Mjeri 19.2	6% u Mjeri 19.2	6,5% u Mjeri 19.2	5% u Mjeri 19.2	3,33% u Mjeri 19.2	15% u Mjeri 19.2
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 3	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 3

Cilj: SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje					
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Mjera 03 Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu, Podmjera 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Mjera 04 Ulaganja u fizički imovinu; Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	Mjera 04 Ulaganja u fizičku imovinu; Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	Mjera 04 Ulaganja u fizički imovinu; Podmjera 4.4 Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	Mjera 06 Razvoj poljoprivrednihgospodarstava i poslovanja; Podmjera 6.3.Potpora razvoju malih PG-a – obnovljivi izvori energije i navodnjavanje
Aktivnost:	Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete	Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u	Ulagati u moderne tehnologije s ciljem uštede energije i smanjenja štetnog otpada od prerade	Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti; Ulagati u izgradnju terasa; Ulagati u nabavu el. pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka); Ulagati u izgradnju novih i obnova postojećih nastambi za stoku	Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije Ulagati u sustave za navodnjavanje
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	Aktivni poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednika koji su uključeni u EU ili nacionalni sustav kvalitete; udruženja ekoloških poljoprivrednih proizvođača.	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik PG-a (ekonomska veličina veće od 6.000 eura za sektor voća, povrća i cvijeća i veće od 8.000 eura za ostale sektore Proizvođačke grupe /organizacije	Korisnici su fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda	PG upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva Javne ustanove i tijela, uključujući javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima (državne, regionalne i lokalne javne ustanove) JLS i civilne udruge koje se bave zaštitom ipromicanjem kulturnih vrijednosti i zaštite okoliša.	Mala PG, ekonomske veličine 2.000- 7.999 EUR
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.1	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.1	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.2	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.4	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3
Najveći iznos potpore po korisniku	3.000 EUR	25.000 EUR	25.000 EUR	9.180 EUR	15.000 EUR

Najmanji iznos potpore po korisniku	n/p	5.000 EUR	10.000 EUR	600 EUR	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	50 % + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.1.1.	50 % + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.2.1	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	1% u Mjeri 19.2	5% u Mjeri 19.2	5% u Mjeri 19.2	2% u Mjeri 19.2	3,33% u Mjeri 19.2
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 3	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2

Cilj: SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti		
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Mjera 06 Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja; Podmjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	Mjera 06 Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja; Podmjera 6.3.Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava –- izgradnja i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda
Aktivnost:	Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma; Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom; Ulagati u izgradnju / rekonstrukciju / opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta, izravne prodaje i izrade suvenira	Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	Poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednika u rangu mikro i malih poslovnih subjekata, Fizičke osobe u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji pokreću novu nepoljoprivrednu djelatnost u ruralnim područjima.	Fizičke i pravne osobe upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva ekonomske veličine 2000-7.999 EUR-
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.2	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3
Najveći iznos potpore po korisniku	50.000 EUR	15.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	50.000 EUR	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	100 %
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	10% u Mjeri 19.2	3,33% u Mjeri 19.2
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2

Cilj: SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda	
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Mjera 07 Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima; Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu
Aktivnost:	Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/ kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa; turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportske građevine, objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijske zone na rijekama i jezerima, biciklističke staze i trake, tematskog puta i parka, javne zelene površine (park i slično.), pješačke staze, pješačke zone, otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste), groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnice, javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	Jedinice lokalne samouprave; trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave; javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave (osim javnih vatrogasnih postrojbi, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija); udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo (isključujući LAG-ove) i čije su djelatnosti sukladno ciljnim skupinama i klasifikaciji djelatnosti udruga, povezane sa prihvatljivim ulaganjem; lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje su odabrane unutar Programa.
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 07 i Listi izdataka za podmjeru 7.4
Najveći iznos potpore po korisniku	20.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	80-100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	30% u Mjeri 19.2
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 15

Cilj: SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.):	Mjera 16 Suradnja; Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti	Mjera 19 LEADER (CLLD)		
		Podmjera 19.2 Provedba LRS – odabir projekata LAG-a	Podmjera 19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	Podmjera 19.4.1 Tekući troškovi i animacija
Aktivnost:	Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te promociju istih	Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR 2014.-2020.	Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa	Osigurati operativne troškove Lokalne akcijske grupe
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti:	Pravne osobe iz poljoprivrednog i prehrambenog sektora i njihova udruženja; proizvođačke grupe i organizacije; druge	Nositelji projekta sa područja LAG-+a Sjeverna Istra i LAG Sjeverna Istra	LAG Sjeverna Istra	LAG Sjeverna Istra

Prijavitelji registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	pravne osobe koje sudjeluju u kratkim lancima opskrbe i drugi relevantni dionici..			
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 16 i Listi izdataka za podmjeru 16.4	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.2	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.3	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.4
Najveći iznos potpore po korisniku	17.000 EUR	Definirano svakom Operacijom iz LRS.	19.3.1 – 4.760,00 EUR 19.3.2 – 19.040,00 EUR	n/p
Najmanji iznos potpore po korisniku	10.000 EUR	Definirano svakom Operacijom iz LRS.	19.3.1. – 500 EUR 19.3.2 – 500 EUR	n/p
Intenzitet potpore:	100%	100%	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	3,5% u Mjeri 19.2	Iznos iz proračuna za Mjeru 19.2	5% na temelju Mjere 19.2	25% na temelju 19.2 i 19.3
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj raspisanih natječaja: 18	Broj pripremljenih projekata međunarodne i transnacionalne suradnje: 2	Broj organiziranih događanja: 15

Provedbom ovih navedenih Mjera osnažiti će se gospodarstvo na području LAG-a Sjeverna Istra što će biti vidljivo iz povećanja prihoda ali i novog zapošljavanja za minimalno 6 osoba.

5. Kriterij odabira

Za potrebe provedbe odabira projekata u podmjeri 19.2 definirati će se kriteriji za ocjenjivanje projektnih prijedloga. Kriteriji za odabir projekata na razini LAG-a su mjerodavno prikladni i ne mogu biti krivo protumačeni te su u skladu s ciljevima, prioritetima, mjerama i tipovima operacija LRS. Prilikom utvrđivanja kriterija odabira projekata u procesu odabira projekata, a sukladno objavljenim Natječajima od strane LAG-a prvenstveno se projektni prijedlozi obrađuju sukladno pravilnicima za pojedinu mjeru objavljenim od strane Ministarstva poljoprivrede, zatim se administrativnom obradom ocjenjuju sukladno kriterijima odabira LAG-a te upućuju u daljnju obradu prilikom sastavljanja rang liste.

Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 3	**Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 3**
Operacija (Mjera iz PRR 2014. – 2020.) 3.1 1. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 2. Vrsta sustava kvalitete - ZOI - Zaštićena oznaka izvornosti - 10 bodova - ZOZP - Zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla - 9 bodova - ZTS - Zajamčena oznaka tradicionalnog specijaliteta - 8 bodova - EU neobvezni izraz kvalitete - 7 bodova - Nacionalni neobvezni izraz kvalitete - 6 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Operativni kapaciteti Broj zaposlenih - do 5 osoba - 10 bodova - od 5 do 10 osoba - 9 bodova - više od 10 osoba - 8 bodova	Operacija (Mjera iz PRR 2014. – 2020.) 3.2 1. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 2. Broj proizvođača koji su uključeni u skupinu - više od 10 proizvođača uključenih u sustav kvalitete - 10 bodova - od 5 do 10 proizvođača uključenih u sustav kvalitete - 9 bodova - manje od 5 proizvođača uključenih u sustav kvalitete - 8 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 30% sredstava - 8 bodova - osigurano od 30,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova
Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4**
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4.1.1 2. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 3. Vrsta ulaganja - ulaganja u izgradnju ili rekonstrukciju ili opremanje - 8 bodova - ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje - 9 bodova - ulaganje u navodnjavanje - 10 bodova 4. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 5. Operativni kapaciteti Broj zaposlenih - do 5 osoba - 10 bodova - od 5 do 10 osoba - 9 bodova	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4.2.1 1. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 2. Vrsta ulaganja - ulaganja u izgradnju ili rekonstrukciju ili opremanje -5 bodova - ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje - 10 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Operativni kapaciteti Broj zaposlenih - do 5 osoba - 10 bodova - od 5 do 10 osoba - 9 bodova - više od 10 osoba - 8 bodova

- više od 10 osoba - 8 bodova Broj članova (zadruge, udruge) - do 5 članova - 8 bodova - od 5 do 10 članova - 9 bodova - više od 10 članova - 10 bodova 6. Horizontalne politike* - jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 1 bod - doprinos zaštiti okoliša - 1 bod - inovacija - 1 bod 7. Ekonomska veličina sektor cvijeća, povrća i voća - 6.000 do 15.000 EUR – 10 bodova ostali sektori i proizvođačke organizacije - od 8.000 do 15.000 EUR – 10 bodova	Broj članova (zadruge, udruge) - do 5 članova - 8 bodova - od 5 do 10 članova - 9 bodova - više od 10 članova - 10 bodova 5. Horizontalne politike* - jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 1 bod - doprinos zaštiti okoliša - 1 bod - inovacija - 1 bod 6. Pravni oblik - mikro - 10 bodova - malo - 9 bodova
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4	**Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6**
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4.4.1 1. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 2. Operativni kapaciteti Broj zaposlenih - do 5 osoba - 10 bodova - od 5 do 10 osoba - 9 bodova - više od 10 osoba - 8 bodova Broj članova (zadruge, udruge) - do 5 članova - 8 bodova - od 5 do 10 članova - 9 bodova - više od 10 članova - 10 bodova 3. Ulaganje je u području Natura 2000 - 5 bodova	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6.1 1. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 2. Vrsta ulaganja - ulaganja u izgradnju ili rekonstrukciju ili opremanje - 5 bodova - ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje - 10 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Horizontalne politike* - jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 1 bod - doprinos zaštiti okoliša - 1 bod - inovacija - 1 bod 5. Ekonomska veličina - od 8.000 do 25.000 EUR - 10 bodova
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6	**Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6**
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6.2 1. Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 5 bodova - 2 i više novo zaposlenih - 10 bodova 2. Vrsta ulaganja - ulaganja u izgradnju ili rekonstrukciju ili opremanje - 5 bodova - ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje - 10 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Horizontalne politike*	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6.3 1 Održivost - doprinos stvaranju novih radnih mjesta - 1 novozaposleni - 10 bodova 2. Vrsta ulaganja* - ulaganja u izgradnju i/ili opremanje objekata za prodaju vlastitih proizvoda - 10 bodova - ulaganja u navodnjavanje – 10 bodova - ulaganja u uštedu energije (obnovljivi izvori energije i/ili energetska učinkovitost) - 10 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bod - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Horizontalne politike*

- jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 10 bodova - doprinos zaštiti okoliša - 9 bodova - inovacija - 8 bodova 5. Ekonomska veličina - od 1.000 do 15.000 - 10 bodova	- jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 1 bod - doprinos zaštiti okoliša - 5 bodova - inovacija - 1 bod 5. Ekonomska veličina - od 2.000 do 4.000 - 10 bodova
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 7	**Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 16**
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 7.4 1. Vrsta Korisnika - jedinice lokalne samouprave – 8 bodova - trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave - 9 bodova - ostali - 10 bodova 2. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 3. Operativni kapaciteti Broj provedenih projekata u toj domeni u proteklih 5 godina - 1 do 5 projekata - 8 bodova - od 6 do 10 projekta - 9 bodova - od 11 do 15 projekta - 10 bodova 4. Horizontalne politike* - jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina,…) - 1 bod - doprinos zaštiti okoliša - 1 bod - inovacija - 1 bod	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 16.4 1. Broj pravnih osoba u projektu - do 2 - 8 bodova - od 3 do 5 - 9 bodova - 6 i više – 10 bodova 2. Broj JLS-ova obuhvaćenih projektom - do 2 - 8 bodova - od 3 do 5 - 9 bodova - od 6 i više – 10 bodova 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta) - osigurano do 50% sredstava - 8 bodova - osigurano od 50,01 do 80% - 9 bodova - osigurano više od 80,01% sredstava projekta - 10 bodova 4. Doprinos zaštiti okoliša - 5 bodova

* Ukoliko projekt doprinosi u više od jedne kategorije uzimati će se kumulativ, odnosno zbroj svih kategorija

5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka

DOKUMENTACIJA ZA ODREĐIVANJE NAČINA I UVJETA PROVEDBE POJEDINIH LAG NATJEČAJA

Za potrebe provedbe odabira projekata uspostaviti će se dokumentacija koja će propisati pravila postupanja zasebno za svaku Operaciju (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a.

1. Natječaj Lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra (organizacija provedbe natječaja, važni postupci i rokovi, podnošenje prijava) po pojedinoj Operaciji (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a.
2. Pravilnik Lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra po pojedinoj Operaciji (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a. (prihvatljivost i kriteriji za odabir projekata, obveznu dokumentaciju za prijavu na natječaj, visina iznosa potpore i intenzitet, pozivanje na važeću zakonsku regulativu prilikom podnošenja prijave, postupak formiranja povjerenstva za odabir, poslovniku odbora i o pravilima izuzeća članova povjerenstva iz selekcijskog postupka, nužno čuvanje sviju dokumenata vezanih uz prijave projekata, obradu i odabir).
3. Vodič Lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra o provedbi odabira projekata unutar operacije 19.2 po pojedinoj Operaciji (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a (smjernice za podnositelje prijava).
4. Pravilnik o radu Povjerenstva za odabir projekata

ZAHTJEV ZA POTPORU, POSTUPAK OBRADE I DONOŠENJE ODLUKA O PODNOŠENJU ZAHTJEVA ZA POTPORU

1. Zahtjev za potporu se podnosi temeljem Natječaja kojeg raspisuje LAG Sjeverna Istra.
2. Natječaj se objavljuje na mrežnim stranicama LAG-a Sjeverna Istra i na mrežnim stranicama svih jedinica lokalne samouprave uključenih u LAG, te u lokalnom dnevnom glasilu.
3. Natječajem se određuju rokovi i uvjeti za podnošenje Zahtjeva za potporu
4. LAG zaprima prijave koje su poslane do zaključenja roka utvrđenog javnim natječajem o čemu se sastavlja poseban zapisnik te ih odlaže u prostor predviđen za zaprimanje projektnih prijava na način da se onemogući otuđenje ili bilo kakve druge slične radnje koje utječu na predanu prijavu.

ADMINISTRATIVNA KONTROLA ZAHTJEVA ZA POTPORU

1. Zahtjevi za potporu pristigli po objavljenom Natječaju obrađuju se po redoslijedu zaprimanja.
2. Prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za potporu utvrđuje se pravovremenost, potpunost, udovoljavanje propisanim uvjetima i kriterijima sukladno Pravilniku za pojedinu operaciju objavljenom od strane Ministarstva poljoprivrede i sukladno Pravilniku Lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra po pojedinoj Operaciji (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a.
3. Provode se dva kruga administrativne kontrole projekata.
4. Prilikom prvog kruga administrativne kontrole utvrđuje se udovoljavanje propisanim uvjetima i kriterijima sukladno Pravilniku za pojedinu operaciju objavljenom od strane Ministarstva poljoprivrede. Prilikom drugog kruga administrativne kontrole utvrđuje se udovoljavanje propisanim uvjetima i kriterijima sukladno Pravilniku Lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra po pojedinoj Operaciji (Mjera iz PRR 2014.-2020.) iz LRS-a.
5. Ukupan broj bodova koje prijavitelj ostvaruje predstavlja zbroj bodova utvrđen u prvom krugu administrativne obrade (sukladno pravilnicima za pojedinu operaciju objavljenima od strane Ministarstva poljoprivrede) i bodova utvrđenih u drugom krugu administrativne obrade (sukladno Pravilniku LAG-a).
6. Po završetku navedenih radnji, izrađuje se rang lista projektnih prijava koje su zadovoljile navedene uvjete.
7. Projektne prijave sa najvećim brojem bodova upućuju se u postupak dodjele Odluke o odabiru na temelju dostupnih sredstava.
8. Administrativnu kontrolu provodi Povjerenstvo za odabir.
9. Nepravovremeni Zahtjevi za potporu ne razmatraju se te se prijavitelju dostavlja Odluka o odbijanju.
10. Ukoliko je potrebno tražiti dodatna obrazloženja/ispravke, LAG će putem elektroničke pošte od prijavitelja tražiti obrazloženje/ispravak. Prijavitelj je dužan u roku od pet radnih dana od slanja elektroničke pošte od strane LAG-a dostaviti obrazloženje/ispravak.
11. Ukoliko prijavitelj traženo obrazloženje/ispravak ne dostavi do traženog roka, LAG prijavitelju dostavlja Odluku o odbijanju.
12. Natječajem će biti propisana dokumentacija koju je prijavitelj obavezan dostaviti uz Zahtjev za potporu.
13. Ukoliko prijavitelj uz Zahtjev za potporu ne dostavi dokumentaciju propisanu Natječajem LAG će prijavitelju dostaviti Odluku o odbijanju.
14. LAG vodi evidenciju o projektnim prijedlozima pristiglim na ocjenjivanje.
15. Nakon provedene kontrole, evaluacije i bodovanja, Povjerenstvo za odabir predlaže Upravnom odboru LAG-a projekte za sufinanciranje putem podmjere 19.2. Provedba operacija unutar CLLD strategije, nakon čega se saziva sjednica Upravnoga odbora koji

donosi konačnu odluku o odabiru te slanje pisma svim prijaviteljima o rezultatima postupka od strane LAG-a. Odluka o odabiru biti će javno dostupna na mrežnim stranicama LAG-a.

16. Najmanje 51% članova Upravnog odbora LAG-a mora odobriti projekte.
17. LAG potom dostavlja dokumentaciju o postupku odabranih projekata Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na odobrenje.
18. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju provodi postupak evaluacije te izdaje Odluku nositelju projekta.

RANGIRANJE ZAHTJEVA ZA POTPORU

1. Nakon zaprimanja Zahtjeva za potporu, Zahtjevima se dodjeljuju bodovi temeljem kriterija odabira.
2. Nakon administrativne kontrole pristiglih Zahtjeva za potporu, za sve potpune, pravovremene i prihvatljive Zahtjeve za potporu formira se rang-lista sukladno kriterijima odabira Zahtjeva za potporu.
3. U slučaju da dva ili više Zahtjeva za potporu imaju isti broj bodova prednost na rang-listi imaju Zahtjevi s ranijim vremenom podnošenja Zahtjeva za potporu na Natječaj (datum, sat, minuta, sekunda predaje u poštanski ured ili osobne predaje na adresu LAG-a).
4. Ukoliko dva ili više Zahtjeva za potporu imaju jednaki broj bodova i jednako vrijeme podnošenja Zahtjeva za potporu, a navedeno uvjetuje dodjelu potpore, provest će se postupak izvlačenja slučajnim odabirom u prisutnosti javnog bilježnika.

POVJERENSTVO ZA ODABIR PROJEKATA

1. Za potrebe odabira projekata temeljem objavljenih natječaja od strane LAG-a osnovati će se Povjerenstvo za odabir projekata koje odobrava Upravni odbor.
2. Broj članova u Povjerenstvu obavezno mora biti neparan i minimalno mora brojiti tri člana.
3. Povjerenstvo se sastoji od predsjednika, tajnika i članova od kojih svi imaju jednako pravo glasa i po 1 zamjenu za svakog člana.
4. Članovi u povjerenstvu biti će predstavnici LAG-a iz tri različita sektora: javnog, civilnog i privatnog sektora.
5. Sastav Povjerenstva utvrđuje se u trenutku objave Natječaja, a prije prve sjednice za postupak ocjene projekata po pojedinom objavljenom Natječaju.
6. Prva sjednica Povjerenstva za odabir projekata održava se prije početka same evaluacije projekata.
7. Članovi Povjerenstva za odabir projekata unaprijed dobivaju dokumentaciju za određivanje načina i uvjeta provedbe pojedinih natječaja, a predsjednik redom: predstavlja svrhu natječaja, podsjeća Povjerenstvo na kriterije i traži da se upute ispoštuju bez ikakvih izmjena.
8. Vode se podaci o prisutnosti članova Povjerenstva za odabir projekata.
9. Prijave ne smiju izaći iz prostorije/zgrade u kojoj se održavaju sastanci Povjerenstva.
10. O svakoj sjednici Povjerenstva voditi će se zapisnik koji je javno dostupan.
11. Predsjednik objašnjava postupke kojih se odbor mora pridržavati.

ODREDBE O SUKOBU INTERESA

1. Članovi Povjerenstva postupati će savjesno i s dužnom pozornošću kako ne bi ugrozili Korisnika u natjecateljskom postupku.
2. Članovi Povjerenstva potpisati će Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti prije početka odabira projekata na prvoj sjednici Povjerenstva da nisu u sukobu interesa odnosno da nisu:
   - podnositelj, predstavnik podnositelja, član obitelji ili rođak podnositelja prijave;
   - u poslovnom, radnom ili drugačijem odnosu s podnositeljem prijave;

- povezani s podnositeljem na drugi način ili postoje okolnosti koje mogu utjecati na objektivnost pri odabiru.

3. Ukoliko je jedan od članova u sukobu interesa izuzet će se od ocjenjivanja prijave s kojom se nalazi u navedenoj situaciji te će na njegovo mjesto stupiti zamjena.
4. Ukoliko se na natječaj LAG-a prijavi sam LAG, radi transparentnosti i izbjegavanja sukoba interesa, postupak ocjenjivanja pristiglih svih prijava na natječaj vršit će vanjski ugovoreni stručnjak. Stručnjak će predložiti projekte za sufinanciranje Upravnom odboru koji će donijeti konačnu odluku. Stručnjak će biti angažiran na pregledu svih prijava za Operaciju na koju se javi LAG.

6. Opis tema planiranih projekta suradnje i način odabira projekata suradnje

6.1. Projekti međunarodne i transnacionalne suradnje

LAG Sjeverna Istra u narednom razdoblju planira provesti projekte suradnje s nacionalnim i međunarodnim partnerima. Cilj suradnje je ojačati ljudske kapacitete LAG-a, doprinijeti društveno-ekonomskom razvoju područja i potreba stanovništva sukladno smjernicama LEADER ciljevima, uključiti inovativne procese u lokalne aktivnosti i projekte te potaknuti umrežavanje s različitim organizacijama. U donjoj su tablici prikazani trenutno poznate inicijative/projekti/partnerstva, a što ne isključuje mogućnost stvaranja novih u razdoblju do 2020. godine. Upravni odbor LAG.a donijeti će odluku o pokretanju aktivnosti pripreme za provedbu planiranog projekta suradnje u sklopu koje će biti naveden planirani iznos. Pripremne aktivnosti provode se na području partnera projekta koji sklapaju Sporazum o suradnji.

PARTNERI	TEMA/SEKTOR	PROGRAM	DOPRNOS CILJU LRS-a
LAS Gal Carso/Kras, LAS Istre, LAG Središnja Istra, LAG Južna Istra, LAG Istočna Istra, LAG Terra Liburna, LAG Vinodol, LAG Gorski Kotar	-jačanje umrežavanja lokalnih akcijskih grupa i određenih skupina dionika s ruralnog područja	PRR, Mjera 19-Podmjera 19.3	S.C. 4. i 5.
LAG Središnja Istra, LAG Južna Istra, LAG Istočna Istra	-poticanje formiranja kratkih lanaca opskrbe Projekt uvođenja lokalnih proizvoda u jelovnike javnih institucija obuhvatio bi sljedeće pripremne radnje: animaciju ključnih dionika (predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti, ravnatelja institucija i njihovog osoblja, poljoprivrednika i šire javnosti), dubinsku analizu postojećih zakonskih regulativa, analizu tržišta i proizvoda.	PRR, Mjera 19-Podmjera 19.3	S.C. 2., 4. i 5.
Chamber of Crafts and Small Business of Slovenia; Eurosportello -Unioncamere del Veneto, Italy; Regione Lombardia, Italy; Nativa, Institute for Sustainable Growth, Slovenia; City of Novigrad, Croatia; Institute of Nature Conservation in Albania; Sarajevo Regional Development Agency SERDA; NGO Center for Research and Protection of Birds, Montenegro;Municipality of Ulcinj	**ADRIONIAN NATURE and ARTISANS-"AINA" PROJECT** - poticanje održivog ruralnog razvoja, s naglaskom na zaštitu prirodne baštine i lokalnih proizvoda. U projekt će biti uključeno 10 dionika s područja LAG-a Sjeverna Istra. Rezultat projekta će biti izrađene smjernice za održivi razvoj u području zaštite okoliša i turizma namijenjene regionalnim razvojnim agencijama, organizacijama za zaštitu prirode te ostalim dionicima u sektoru turizma.	INTERREG ADRION	S.C. 1., 2., 3., 4., i 5.

6.2. Način odabira projekta suradnje

Postupak odabira projekata suradnje provoditi će Povjerenstvo za odabir projekata koje broji neparan broj članova – minimalno njih 3. Članovi povjerenstva moraju se sastojati od najmanje jednog (1) dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Predloženi projekti moraju biti u skladu s Ciljevima LRS-a i LEADER/CLLD pristupa koje će postaviti Povjerenstvo za odabir projekata, te imati minimalno dva partnera. Prednost će se dati projektima koji imaju inovativan karakter, doprinose uključivanju većeg broja dionika na području LAG-a Sjeverna Istra (Razvojne agencije, poljoprivredna gospodarstva, razvojne institucije, udruženja građana i sl.) te koji doprinose horizontalnim politikama poput zapošljavanja mladih, osoba s invaliditetom, osoba u nepovoljnijem socijalnom položaju, i zaštiti okoliša. Za projekte suradnje koji će biti financirani iz Podmjere 19.3, gledati će se i kriteriji bodovanja propisani Pravilnikom za Podmjeru 19.3, navedeni u tablici.

KRITERIJI ODABIRA TIP OPERACIJE 19.3.1. i 19.3.2.		
Kriterij		**Bodovi**
1	**Planirani broj uključenih partnera u projekt suradnje**	**najviše 30**
	2	10
	3 – 4.	20
	5 i više	30
2	**Planirani tip projekta suradnje***	**najviše 20**
	međuteritorijani (unutar granica RH)	10
	transnacionalni unutar EU (između država članica)	20
	transnacionalni (s trećim državama)	15
3	**Planirana uloga LAG-a u projektu suradnje**	**najviše 20**
	nositelj projekta	20
	partner na projektu	10
NAJVEĆI MOGUĆI BROJ BODOVA		**70**
PRAG PROLAZNOSTI		**40**

*U slučaju da su partneri/nositelji u projektu suradnje iz zemalja članica i iz trećih država, bodovi se dodjeljuju samo za jedan kriterij i to po onom povoljnijem za korisnika.

7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

Za potrebe izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a Sjeverna Istra konzultirani su sljedeći strateški dokumenti: Program ruralnog razvoja 2014-2020., Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011.-2013. koja je još uvijek aktualna dok se ne usvoji postojeći nacrt Strategije za razdoblje 2016.-2020., Strategija održivog razvitka RH, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020. te Strategija razvoja poduzetništva RH 2013.-2020.

U svojoj strukturi, polazištima, definiciji i razradi ciljeva, i nacionalna i regionalne strategije slijede usmjerenja Politike ruralnog razvoja Europske komisije. Na takvim osnovnim usmjerenjima, koja odgovaraju osima ruralnog razvoja, izrađena je i Strategija lokalnog razvoja LAG-a Sjeverna Istra (LRS). LRS, naravno, naglašava odnosno razrađuje elemente razvoja koji se temelje na lokalnim resursima te uzima u obzir jačanje uloge LAG-a. Fokus ciljeva u strateškim dokumentima usmjeren je na komponente održivog razvoj i to na infrastrukturne, okolišne, gospodarske te njihove specifične ciljeve. Specifični ciljevi su: povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje, poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti, poboljšanje lokalne infrastrukture i životnog standarda na ruralnom području te poticanje udruživanja i prijenosa znanja od kojih svaki od njih doprinosi fokus područjima u Programu ruralnog razvoja 2014-2020., stavljajući naglasak na fokus područje 6B poticanje lokalnog razvoja na ruralnom području u sklopu inicijative LEADER.

Usmjerenost prema održivim sustavima poljoprivredne proizvodnje usklađena je s ciljem Strategije održivog razvoja RH koja teži održivom gospodarenju poljoprivrednim zemljištem, a aktivnosti prema LRS-u upravo promiču implementaciju sustava navodnjavanja iz razloga što se područje LAG-a nalazi u zonama ranjivim na nitrate koje je ugroženo neadekvatnom poljoprivrednom proizvodnjom. Povećanje konkurentnosti malih gospodarstvenika u proizvođačkim sektorima prema Strategiji razvoja poduzetništva RH 2013.-2020. odnosi se upravo i na strateški cilj LRS-a te na gospodarstvenike LAG-a tj. poljoprivrednike koji zahvaljujući kvalitetnim proizvodima utječu na vanjskotrgovinsku bilancu RH zbog izvoza proizvoda posebno u granama proizvodnje vina, maslinovog ulja i tartufa. Zbog boljeg plasmana poljoprivrednih proizvoda i rasta dodane vrijednosti proizvoda putem inovacija LAG je uskladio potrebe gospodarstvenika prema nacionalnim ciljevima povećanja izvoza i povećanja udruženosti te zajedničkog plasmana gospodarstvenika na međunarodnom tržištu.
Gospodarska vrijednost prepoznata je i u poticanju razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti, posebice razvoju ruralnog turizma sukladno s ciljevima Strategije razvoja hrvatskog turizma do 2020., koji teži povećanju smještajnih kapaciteta i stvaranju novih radnih mjesta u ruralnom području radi smanjenja ovisnost stanovništva isključivo o poljoprivredi kao izvoru sredstava te time unaprijediti i ekonomske pokazatelje ruralnog područja poput povećanja prihoda stanovništva per capita i indeksa razvijenosti.
LAG Sjeverna Istra LRS-om će dostići razvojne ciljeve Istarske županije koja održivim razvojem teži očuvanju prirodnih resursa koji predstavljaju okosnicu za razvoj zelenog turizma, koji direktno djeluje i na konkurentnost gospodarskih djelatnosti i time povećava kvalitetu života lokalnog stanovništva, smanjuje neujednačen razvoj priobalja i unutrašnjosti LAG-a te zaključno stvara visoko prepoznatljiv identitet istarske destinacije na međunarodnoj karti.
Prikaz strateških dokumenata i usklađenost njihovih ciljeva s LRS-om

Program ruralnog razvoja RH 2014-2020	1.Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora 2.Promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava 3.Poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu 4.Smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak 5.Doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj
Strategija održivog razvitka RH	1.Primjena održive poljoprivredne proizvodnje, odnosno poljoprivredno zemljište koristiti u skladu s načelima održivoga gospodarenja tlima
Strategija razvoja poduzetništva RH 2013.-2020.	1.Unapređenje ekonomske uspješnosti maloga gospodarstva u sektorima proizvođačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti.
Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020.	1.Poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja 2.Novo zapošljavanje 3.Povećanje turističke potrošnje
Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011.-2013.	1.Konkurentno gospodarstvo 2.Razvoj ljudskih resursa 3.Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom 4.Visoka kvaliteta života 5.Prepoznatljivost istarskog identiteta
Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Istra 2014.-2020.	1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda. 5.Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija

7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a

Specifični ciljevi LRS-a usmjerene na sljedeća fokus područja	Horizontalni ciljevi PPR	Dokaz
Povećanje konkurentnosti PG-a, razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti, te poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija– 2A, 2B, 3A	Inovacije	Broj PG-a koji je povećao konkurentnosti-povećanje prihoda. Kvaliteta projekta –kriterij odabira: inovativnost projekta
Poticanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje, razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda- 2A, 4A, 4B, 4C, 5B, 6B	Okolina	Broj projekata usmjerenih na poboljšanje i pokretanje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, broj PG-a koji je implementirao sustave obnovljivih izvora energije i navodnjavanja, broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede
Poticanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje i poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija-4A, 4B, 4C, 5B	Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama	Broj PG-a koji su sudjelovali u projektima kratki lanci opskrbe, broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede

Prema podacima dobivenim iz analize stanja LAG-a Sjeverna Istra, 32% stanovništva spada u kategoriju bez škole ili samo sa završenom osnovnom školom, dok je broj visokoobrazovanog stanovništva usmjeren na druge gospodarske djelatnosti koje su isplativije od poljoprivrede. Upravo zbog situacije u kojoj poljoprivrednici zbog niske razine obrazovanja nisu skloni inovacijama, LRS-om se želi potaknuti poljoprivrednike na cjeloživotno obrazovanje, pogotovo mlado više obrazovano stanovništvo da preuzmu poljoprivredna gospodarstva, generacijski obnove ruralni prostor, posebno unutrašnjost LAG-a koja ima slabije demografske i gospodarske pokazatelje u odnosu na priobalni dio LAG-a.

Diversifikacijom poljoprivrednih djelatnosti omogućiti će se inovacije u proizvodima, uslugama i idejama, sve s ciljem povećanja dodane vrijednosti, povećanja raznolikosti proizvoda, razvijanje ekoloških proizvoda te usluga nepoljoprivrednih djelatnosti. Upravo inovativan pristup stvaranju proizvoda, omogućiti će PG-ovima bolju poziciju na tržištu i prepoznatljivost. Kako bi se potaknule inovacije, odabrana je i Mjera 16, posebno Podmjera 16.4 koja će omogućiti udruživanje poljoprivrednika i sudjelovanje u kratkim lancima opskrbe. Navedena Podmjera utjecati će i na horizontalan cilj ublažavanja klimatskih promjena i prilagodba tim promjena, na način da će smanjiti zagađivanje okoliša skraćivanjem transporta poljoprivrednih proizvoda. Po pitanju Mjere 19 LEADER, LAG Sjeverna Istra projektima međuteritorijalne i međunarodne suradnje također želi pokrenuti inovativne pristupe u razmijeni znanja, udruživanju poljoprivrednika te povezivanju poljoprivrede s lokalnim stanovništvom primjerima dobre prakse. Jedan od takvih projekta je stvaranje platforme za opskrbu dječjih vrtića na području Istre s poljoprivrednim proizvodima lokalnim proizvođača. Zaštita okoliša integrirana je u LRS-u, posebno vezano uz održivo upravljanje poljoprivredom – poticanje ekološke poljoprivrede te implementacija sustava navodnjavanja i obnovljivih izvora energije kako bi se povećao stupanj zaštite prirodnih resursa i biološke raznolikosti. LAG će doprinijeti prilagodbi i ublažavanju negativnih posljedica klimatskih promjena (posebno usmjerenih na održive izvore energije i korištenje "zelene" energije) provedbom aktivnosti iz navedene Strategije.

8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS

8.1. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije

Za potrebe izrade LRS-a angažirani su konzultanti sukladno referencama u području izrada strategija razvoja, ali i s iskustvom u provedbi IPARD-a i Mjera Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. Konzultanti su osmislili interaktivan način procesa izrade Strategije koji zahtijeva aktivnu uključenost lokalnih predstavnika s čitavog područja LAG-a. Članovi Upravnog odbora prepoznali su važnost takvog pristupa u kojem članovi LAG-a neposredno sudjeluju i doprinose izradi Strategije kroz zajednički rad i uvažavanje interesa različitih dionika iz svih dijelova područja LAG-a.

Izrada Lokalne razvojne strategije (LRS) odvijala se tijekom veljače i ožujka 2016. godine u 3x3 interaktivne radionice koje su bile podijeljene prema različitim dionicima javni sektor, civilni i gospodarski. U periodu do 30.06.2016.godine održati će se radionice radi prikupljanja projekata s područja LAG-a te izraditi baza podataka projekta. Navedeni princip je odabran kako bi se na temelju jednakih mogućnosti u participiranju obuhvatili svi dionici s područja LAG-a i kako bi se analizirali problemi i mogućnosti iz više perspektiva.

Poziv na sudjelovanje radionicama upućen je svim članovima LAG-a Sjeverna Istra, a dodatno su motivirani ljudi koje se ocijenilo ključnima za pojedina područja djelovanja, kako bi se u izradi Strategije koristile sve potrebne informacije te osigurala zastupljenost različitih interesa većeg broja sudionika s područja LAG-a.

DIONICI-sektor	1.sastanak - Analiza općeg stanja, izrada SWOT analize i razvojnih potreba	2.sastanak- Izrada razvojne vizije, definiranje ciljeva i odabir mjera	3.sastanak – Usuglašavanje oko specifičnih ciljeva, odabira mjera i kriterija odabira projekata
Javni	10	10	7
Civilni	6	5	6
Gospodarski	14	12	8
Ukupno	30	27	21

Aktivno se diskutiralo o pojedinim pitanjima koja su sadržana u Strategiji, a odnose se na sva područja koja su od velike važnosti za razvoj teritorija koje je obuhvaćeno LAG-om, kao što su poljoprivreda, turizam, gospodarstvo, ribarstvo itd. Korištenjem metode „brainstorming“ izrađena je SWOT analiza i detektirane su razvojne potrebe na temelju kojih su definirani specifični ciljevi LRS-a. Odabir Mjera i natječaja usuglašen je sa svim dionicama kako bi se na što kvalitetniji način obuhvatili najvažniji sektori u skladu s razvojnim posebnostima LAG-a. U razdobljima između dviju radionica odabrani pojedinci dodatno su u „domaćem radu“ poboljšavali i/ili dopunjavali materijal izrađen na radionici putem e-mailova. Strategija se objavljuje na internet stranicama gradova i općina LAG-a Sjeverne Istre.

8.2. Opis partnerstva

Dana 14. ožujka 2011. godine potpisan je Sporazum o osnivanju LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre[5] kojim se utvrđuje interes za osnivanjem LAG-a na području obuhvaćenih gradova i općina sa svrhom poticanja razvoja ruralnog područja primjenom *LEADER pristupa* i stvaranja uvjeta za pristupanje fondovima Europske unije. Navedenim Sporazumom imenovani su članovi Organizacijskog odbora i opisana njihova zaduženja. Pod stručnim vodstvom Agencije za ruralni razvoj Istre održana je edukacija članova. Godine 2015.

[5]Sporazum o postupku i mjerama za osnivanje Lokalne akcijske grupe - LAG ruralnog područja sjeverne Istre, KLASA: 130-01/10-01/2, UR.BROJ: 2105/03-05/01-11-13

LAG-u Sjeverna Istra priključuju se općine Tar-Vabriga –Torre-Abrega, Vižinada-Visinada, te Kaštelir –Labinci- Castelliere S. Domenica te zaključno s istog godinom LAG broji 11 članica JLS-a.

LAG Sjeverna Istra broji 47 (četrdeset i sedam) članova, koji su strukturirani kako slijedi: jedanaest jedinica lokalne samouprave, jedna zdravstvena ustanova, šest društva s ograničenom odgovornosti, jedno dioničko društvo, šest obrta, jedno udruženje obrtnika, dvanaest obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, jedna udruga i osam fizičkih osoba.

Tablica 7 Odnos zastupljenosti predstavnika osnovnih društvenih sektora LAG-a

Broj predstavnika u LAG-u %			
Javni sektor	Gospodarski sektor	Civilni sektor	Žene
23,4%	57,45%	19,15%	38,3%

Izvor: LAG „Sjeverna Istra“

U pogledu zastupljenosti gospodarskih grana, najzastupljeniji su sektori poljoprivrede i turizma što odgovara prioritetnim razvojnim usmjerenjima na području LAG-a i Istarske županije. Što se tiče teritorijalne zastupljenosti, svi dijelovi područja LAG-zastupljeni su u članstvu LAG-a prema mjestu prebivališta ili sjedištu poduzeća. Prema broju članova, najzastupljeniji su oni s područja Gradova Buzeta i Novigrada - Cittanova te Općina Brtonigla-Verteneglio i Grožnjan-Grisignana.

8.2.1 Upravni odbor

Upravni odbor LAG-a broji trinaest članova od čega su 3 predstavnici izvršnog ili upravnog tijela gradova i općina (Anteo Milos, Siniša Žulić, Tea Rakar) što iznosi 23,08%, 10 je predstavnika gospodarskog i civilnog sektora (Valentina Pilko, Loreta Zlatar, Manuel Vigini, Irina Štokovac, David Mejak, Nino Činić, Sandra Kokolo, Jadranka Radojković, Đulijano Petrović i Marko Geržinić) što iznosi 76,92%. Udio žena u Upravnom odboru LAG-a Sjeverne Istre iznosi 46,15%, odnosno 6 žena je članica UO.

Tablica 8 Odnos zastupljenosti predstavnika u izvršnom tijelu LAG-a

Broj predstavnika u LAG-u (izvršno tijelo) %			
javni	gospodarski	civilni	Od toga žene
23%	38%	38%	46%

Izvor: LAG „Sjeverna Istra“

9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a

Na razini cjelokupnog razdoblja provedbe LRS-a nakon potpisivanja Ugovora, a prije objave prvog natječaja LAG će podnijeti Plan provedbe LRS-a Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Plan provedbe LRS-a biti će usklađen sa smjernicama iz Pravilnika o provedbi podmjere 19.2 „Provedba operacija unutar CLLD Strategije“, podmjere 19.3 „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-ova“ i podmjere 19.4 „Tekući troškovi i animacija“ unutar mjere 19 „Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD)-lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020 NN 30/15, Prilog IX.

Provedbu LRS iskazujemo u realnom, jasnom i logičnom, izvedivom godišnjem planu provedbe. U sklopu istoga utvrđujemo što i zašto će se raditi, tko i do kad će to učiniti, kao i dodijeljena financijska sredstva. Na temelju godišnjeg plana provedbe utvrđivati će se obveze po pitanju redovitog poslovanja, ali i Akcijski planovi za potrebe provedbe Mjera 19.2, 19.3 i 19.4. Obveza izrade godišnjeg plana provedbe rada je na Voditelju - tajniku LAG-a. Akcijski plan će se provoditi i usklađivati s planom raspisivanja natječaja od strane APPRRR.

U akcijskom planu razmotrene su sljedeće točke:

- Koje vrste aktivnosti predviđa LAG za postizanje ciljeva;
- Tko će biti odgovoran za provedbu aktivnosti (LAG, različiti korisnici projekta u okviru svake aktivnosti);
- Kad se trebaju odvijati aktivnosti (vremenski raspored provedbe Strategije)
- Koji su iznosi financijskih sredstava za aktivnosti iskazani u postocima od ukupnog iznosa potpore dobivene unutar Podmjere 19.2
- Pokazatelji uspješnosti

9.1. Tijek provedbe LRS na nivou svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS 2014. – 2020.

Akcijski plan provedbe za 2016.				
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Dionici: pravni subjekti registrirani na području LAG-a Sjeverna Istra i sa realizacijom ulaganja na području LAG-a Sjeverna Istra	Rokovi	Sredstva (%)	Pokazatelji uspješnosti
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.1	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu međuteritorijalne suradnje;	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom posljednjeg kvartala 2016.	0,5%	Potpisani sporazumi o projektu međuteritorijalne suradnje.
19.4	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu od strane APPRRR.
Akcijski plan provedbe za 2017.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva				
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici Sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2017.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	6,5%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a
4.2.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici Sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2017.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	5%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a
6.1	LAG; Prihvatljivi korisnici Sukladno Pravilniku za Mjeru 6.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem prvog kvartala 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2017.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	15%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 3 najuspješnija PG-a
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici ukladno Pravilniku za Mjeru 6.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem drugog kvartala 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2017.;	3,33%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a

		Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;		
Specifičan cilj SP 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti				
6.2.	**LAG; Prihvatljivi korisnici Sukladno Pravilniku za Mjeru 6.**	**Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem drugog kvartala 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2017.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;**	**10%**	**Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a**
Specifičan cilj SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem trećeg kvartala 2017. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2017.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	10%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrano 5 najuspješnijih korisnika
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu međuteritorijalne suradnje	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom trećeg kvartala 2017.	2%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti međuteritorijalne suradnje
19.4	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti
Akcijski plan provedbe za 2018.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva				
3.1	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	1%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 3 najuspješnija PG-a
3.2.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	3%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabran 1 najuspješniji projekt
Specifičan cilj SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem prvog kvartala 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2018.;	5%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a

		Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;		
4.2.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem prvog kvartala 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	5%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a
4.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem prvog kvartala 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	2%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija projekta
6.3.	**LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6.**	**Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem drugog kvartala 2018.** **Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2018.;** **Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;**	**3,33%**	**Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija PG-a**
Specifičan cilj SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem drugog kvartala 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	10%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrano 5 najuspješnijih korisnika
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.1	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu transnacionalne suradnje;	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom posljednjeg kvartala 2018.	0,5%	Potpisani sporazumi o projektu transnacionalne suradnje.
19.4	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti
Akcijski plan provedbe za 2019.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva				
3.2.	LAG Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u trećem kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	3%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabran 1 najuspješniji projekt
Specifičan cilj SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				

3.1	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	1%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 3 najuspješnija PG-a
Specifičan cilj SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem drugog kvartala 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	10%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrano 5 najuspješnijih korisnika
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
16.4	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 16.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije krajem trećeg kvartala 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana nakon zatvaranja natječaja;	3,5%	Dostavljena u APPRRR dokumentacija o provedenom natječaju; Odabrana 2 najuspješnija projekta
19.3.2	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu transnacionalne suradnje	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom trećeg kvartala 2019.	2%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti transnacinalne suradnje
19.4	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti
Akcijski plan provedbe za 2020.				
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti

9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS 2014.-2020.

U programskom razdoblju provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a Sjeverna Istra na temelju sredstava koje bi Strategija mogla ostvariti, te na temelju utvrđenih potreba na terenu, procjenjuje se da bi se iz Mjere 19.2 financiralo 46 projekata. Za potrebe procjene broja projekata za vrijeme programskog razdoblja, LAG je proveo niz aktivnosti u koje je uključio dionike iz svih sektora te je prikupio informacije koje će postati sastavni dio Baze projekata. Ukoliko se tijekom provedbe natječaja utvrdi različit interes od ovog predviđenog u Strategiji, izvršiti će se korekcija raspodjele sredstava prema mjerama sukladno stvarno iskazanom interesu prijavitelja, a sve s ciljem maksimalnog poticanja ruralnog razvoja i iskorištenosti raspoloživih sredstava.

Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	Broj projekata	% sufinanciranja
3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	6	2%
3.2.Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	2	6%
4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	4	11,5%
4.2.1 Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	4	10%
4.4 Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	2	2%
6.1 Potpora mladim poljoprivrednicima	3	15%
6.2.Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	2	10%
6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	6	10%
7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	15	30%
16.4 Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti	2	3,5%
Ukupno u Mjeri 19.2	46	100%
19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje	2	5% na temelju 19.2
19.4 Tekući troškovi i animacija	15	25% na temelju 19.2 i 19.3

9.3. Redovito poslovanje

Uz aktivnosti provedbe odabira projekata sukladno u razdoblju 2014.-2020. u Podmjeri 19.2 LAG će provoditi i slijedeće aktivnosti:

- Priprema i provedba natječaja u sklopu PRR
- Priprema, prijava i provođenje projekata LAG-a
- Radni zadaci vezani uz operativno poslovanje LAG-a (sjednice radnih tijela, donošenje Akcijskih planova te praćenje izvršenja, priprema sjednica upravnog odbora i skupštine LAG-a)
- Provođenje radionica i seminara, te konzultacije (edukacije u poljoprivredi, turizmu, korištenju fondova EU i suradnje) 3 puta godišnje
- Sudjelovanje na raznim kongresima, edukacijama, sastancima, radnim skupinama i sličnim događanjima vezanima uz područje djelovanja LAG-a
- Suradnja s drugim LAG-ovima, udrugama, organizacijama, JLS-ovima i dr.

Za redovito poslovanje zaduženi su Voditelj-tajnik LAG-a te Upravni odbor.

10. Način praćenja i procjene provedbe LRS

10.1. Opis praćenja provedbe LRS

Jedan od prioritetnih zadataka LAG-a bit će organiziranje praćenja provedbe Strategije. Provedba će se pratiti po projektnim mjerama i aktivnostima. Voditi će se arhiva cjelokupne natječajne procedure te pratiti realizacija, isplata i rezultati u odnosu na očekivanja. Voditelj - tajnik LAG-a podnosit će članovima Upravnog odbora LAG-a kvartalno izvještaj o provedbi Strategije. U godišnjem izvještaju detaljno će se razmotriti učinci Strategije – usporedba ostvarenih i očekivanih rezultata, razlozi neostvarivanja ili kašnjenja predviđenih aktivnosti, te predložiti potrebne mjere, lobiranje, pronalaženje novih izvora financiranja itd.

Upravni odbor će kao odgovorno tijelo donositi izvršne odluke temeljem uvida u analize iz samih izvještaja. Također, odredit će se barem jedan predstavnik svake JLS s područja LAG-a koji će biti odgovoran za praćenje provedbe Strategije na svom području i koji će operativno komunicirati s djelatnicima LAG-a.

Kako bi se osnažila provedba Strategije, LAG će preko svoje mrežne stranice, mrežnih stranica JLS-ova, mailing listi, lokalnih novina i drugih odgovarajućih načina oglašavanja pravovremeno informirati potencijalne korisnike na pripremu projekata za koje se očekuju raspisi natječaja. Zaposlenici i volonteri LAG-a pružat će pomoć u pripremi projekata, organizirati konzultacije i radionice, a ujedno se i sami dodatno obrazovati i stjecati iskustvo. U cilju dobivanja povratnih informacija o vlastitom napretku biti će uspostavljen sustav izvještavanja kroz dva različita aspekta što će producirati dvije vrste izvještaja: 1. Izvještaj o praćenju LRS i 2. Izvještaj o evaluaciji LRS. Detaljniji opis zaduženja i sadržaja po pojedinom izvještaju opisani su u tablici niže.

10.2. Organizacija praćenja i evaluacije LRS

	Izvješće o praćenju rada LRS	Izvješće o evaluaciji LRS
Organizira	Voditelj - tajnik LAG-a	Voditelj - tajnik LAG-a
Odgovorno tijelo	Voditelj - tajnik LAG-a	Voditelj – tajnik LAG-a
Sadržaj praćenja	- pravovremena izrada natječajnih dokumenata i objava natječaja - pravovremeno dostavljanje natječajne dokumentacije APPRRR-u - financijsko izvršenje aktivnosti iz Strategije - pravovremena izrada Akcijskih planova - namjensko trošenje sredstava - provedba projekata suradnje - provedba aktivnosti animacije	- ostvarenje ciljeva i pokazatelja - kvaliteta provedenih aktivnosti - mjere za otklanjanje mogućih uzroka u kašnjenju sa provedbom Strategije
Vremenski raspored	Kvartalno izvješće o praćenju rada LAG-a do 10-og u mjesecu za kvartalni period; Godišnje izvješće o praćenju rada LAG-a na razini godine najkasnije 31.01. za prethodnu godinu.	Izvješće o evaluaciji predaje se najkasnije 31.01. za prethodnu godinu.
Razdoblje izvješćivanja	Kvartalno razdoblje i godišnje razdoblje	Godišnje tijekom cijelog razdoblja
Tijelo koje odobrava izvješće	Kvartalno izvješće - Upravni odbor Godišnje izvješće - Upravljačko tijelo Programa ruralnog razvoja	Skupština

Svrha izvješća	Pružiti uvid u osiguranje izvršenja aktivnosti i proračuna provedbe LRS	Pružiti uvid u kvalitetu LRS te potrebne mjere za osiguranje izvršenja zadanih ciljeva i pokazatelja

10.3. Indikatori za praćenje učinka LRS

SP 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	POKAZATELJ OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija – fokus područje 3A	3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj proizvoda s oznakom kvalitete plasiranih na tržište
	3.2.Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja prihoda korisnika mjere
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – fokus područje 2A	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja prihoda od poljoprivredne djelatnosti
	4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja prihoda od poljoprivredne djelatnosti
Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove – *fokus područje 2B*	6.1 Potpora mladim poljoprivrednicima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj otvorenih radnih mjesta
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja prihoda od poljoprivrede
SP 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	POKAZATELJ OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih PG-a i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne	3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj proizvoda s oznakom ekološke proizvodnje

diversifikacije - *fokus područje 3A*				
Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom – *fokus područja 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5D* Obnovu, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući u područjima mreže Natura 2000.i u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima i poljoprivredu velike prirodne vrijednosti, kao istanje europskih krajobraza	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj poljoprivrednika koji su uveli sustave navodnjavanja
	4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% smanjenja troškova energenata, % smanjenja količine štetnog otpada
	4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	Broj dodijeljenih potpora	Broj korisnika koji su uveli mjere zaštite okoliša	% smanjenja štetnog utjecaja na okoliš
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	% smanjenja štetnog utjecaja na okoliš
SP 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	POKAZATELJ OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih PG-a i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito s ciljem povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije- *fokus* područje *2A* Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta- *fokus područje 6A*	6.2.Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih objekata; Broj novih proizvoda	% povećanja prihoda od nepoljoprivrednih djelatnosti, Broj otvorenih radnih mjesta
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih i/ili rekonstruiranih i/ili opremljenih objekata	% povećanja prihoda od nepoljoprivrednih djelatnosti
SP 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	POKAZATELJ OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima; Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima-*fokus područje 6B*	7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih/ili opremljenih objekata	Broj stanovnika kojima je povećana kvaliteta života
SP 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)	POKAZATELJ OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u	16.4 Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj pravnih osoba uključenih u operaciju

ruralnim područjima - fokus područje 6B	uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti			
	19.2	Broj provedenih natječaja Broj korisnika	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja prihoda korisnika LRS % povećanja zaposlenosti na području LAG-a
	19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	Broj prijavljenih projekata	Broj realiziranih ulaganja	% povećanja sredstava LAG-a koja dolaze iz izvora različitih od PRR
	19.4 Tekući troškovi i animacija	Broj izvršenih aktivnosti	Broj sudionika aktivnosti	% povećanja prihoda korisnika LRS

10.4 Opis procjene provedbe LRS

Prikaz praćenja provedbe LRS vidljiv je u nastavku:

RAZINA LRS	PREDMET PROCJENE	NADLEŽNO TIJELO	PERIOD
Ciljevi i vizija	Postignuće ciljeva i vizije	Upravni odbor	Jednom godišnje
Mjere	Učinci provedenih mjera	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno
Rezultati	Konkretni učinci provedenih projekata	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno

11. Opis sposobnosti provedbe LRS

Računovodstvo LAG-a vodi poduzeće Neapolis d.o.o. iz Novigrada-Cittanova, koji je ujedno i član LAG-a. Poduzeće Neapolis d.o.o. zaduženo je za vođenje knjigovodstva za udruge na području Novigrada-Cittanova. Izbor Neapolisa d.o.o. za vođenje knjigovodstva LAG-a usvojen je na sjednici Upravnog odbora.

Predsjednik i dopredsjednik LAG-a, Anteo Milos i Siniša Žulić, su ujedno i gradonačelnik Novigrada-Cittanova i gradonačelnik Buzeta te imaju višegodišnje iskustvo u upravljanju javnim sredstvima.

LAG ima dovoljne ljudske kapacitete za provedbu LRS-a u narednom razdoblju, zaposlene su 3 osobe na puno radno vrijeme – Voditelj LAG-a te 2 stručna suradnika za pripremu i provedbu projekata. Članovi LAG-a, posebno javni sektor prikupio je u pretpristupnom razdoblju 2007.-2013. puno značajnog iskustva u prijavi i provedbi projekata namijenjenih lokalnom razvoju zajednice, ali van LEADER-a, posebice članovi iz sljedećih JLS-ova: Umag-Umago, Novigrad - Cittanova, Buzet, Brtonigla – Verteneglio, Buje - Buie, Oprtalj - Portole i Kaštelir Labinci – Castelliere S. Domenica.

Popis projekta koji su provedeni na području LAG-a Sjeverna Istra izvan mjere LEADER nalazi se u Dodatku 12.

Iako LAG-u Sjeverna Istra nije u prethodnom razdoblju uspjelo dobiti sredstva za provedbu projekata LEADER pristupa kroz program IPARD Mjera 2020, vlastitim je sredstvima i volonterizmom svojih članova utjecao na ključne probleme detektirane u prethodnoj Strategiji za razdoblje 2013.-2014. na način da je organizirao besplatne edukativne radionice u suradnji s konzultantskom tvrtkom o IPARD natječajima i natječajima Programa

ruralnog razvoja. Radionice su organizirane netom prije raspisivanja natječaja kako bi dionici na vrijeme znali koju dokumentaciju moraju pripremiti za prijavu projekta i kako bi dobili sve potrebne savjete o natječajima. Kontinuirani pristup održavanju radionica, doprinio je uspješnom jačanju vidljivosti LAG-a i njegovom pozicioniranju kao glavnom mjestu za informiranje građana i poljoprivrednika. Također, Grad Buje-Buie je kroz projekt BALKAN DEVELOPMENT, financiran od strane regije Friuli Venezia Giulia, pridonio organizaciji raznih seminara s ciljem da se građani, poslovni i društveni sektor, upoznaju s pojmom „Lokalna akcijska grupa“ (LAG) i njegovim značajem za male zajednice.

12.Financijski kapacitet za provedbu LRS

12.1 Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja)

LAG Sjeverna Istra financirat će se iz nekoliko izvora. Dio sredstava osigurati će se putem članarina i dio putem LEADER programa Mjere 19. LAG će dodatna sredstva nastojati osigurati pripremom i prijavom projekata na razne natječaje (JLS, nacionalni i EU izvori). LAG će se prijavljivati i na natječaje Istarske županije i Zaklade za razvoj civilnog društva te i na taj način osigurati sredstva. U nastavku donosimo pregled izvora financiranja i financijskih alokacija po godinama za period 2014.- 2020.g. izražen u EUR.

ČLANARINE 2016. – 2020.	PRR 19.1 2016.	PRR 19.2, 19.3 i 19.4 2016. – 2020.	UKUPNO (EUR) 2014. – 2020.
120.328,94	63.542,38	1.249.500,00	1.433.371,33

12.2 Procjena potrebnih financijskih sredstava

	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)											
Godine	3.1	3.2	4.1.1.	4.2.1.	4.4	6.1	6.2	6.3	7.4	16.4	19.3	19.4
2016.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	0,5%	5%
2017.	/	/	6,5%	5%	/	15%	10%	3,33 %	10 %	/	2%	5%
2018.	1%	3%	5%	5%	2%	/	/	3,33 %	10 %	/	0,5%	5%
2019.	1%	3%	/	/	/	/	/	3,33 %	10 %	3,5%	2%	5%
2020.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	5%

LAG Sjeverna Istra će provoditi praćenje i evaluaciju LRS te ukoliko se pokaže drugačiji interes prijavitelja na natječaje, pravovremeno će se napraviti preraspodjela sredstava sukladno propisanim procedurama.

12.3. Financiranje provedbe LRS

Temeljem pretpostavke o dodjeli sredstava unutar Mjere 19, a za podmjere 19.2 19.3 i 19.4:

LAG	19.2	19.3 (5% na temelju 19.2)	19.4 (25% na temelju 19.2 i 19.3)	UKUPNO
LAG "SJEVERNA ISTRA"	952,000.00	47,600.00	249,900.00	1,249,500.00

Izraženo u EUR

U tablicama u nastavku pregled je postotaka sredstava koji će se namijeniti za financiranje pojedine Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.). Postoci izračuna za 19.3 i 19.4 zasebno su izvedeni i predstavljaju postotni udio sredstava na temelju podmjere 19.2(za podmjeru 19.3) i u zbroju podmjera19.2 i 19.3(za podmjeru 19.4), međutim oni ne utječu na činjenicu da LAG Sjeverna Istra za podmjeru 19.2 (Operacije (Mjera iz PRR 2014.-2020.)) ima prema simulaciji na raspolaganju 100%-ni iznos od 952.000,00 EUR.

CILJEVI	SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva – 36,84%	SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje – 16,33%	SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti – 13,33%	SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda – 30%	SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 3,5%
19.2	Aktivnosti: 1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete 2. Povećati vidljivosti i promociju 3. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme 4. Poboljšavati preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda 5. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu 6. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu 7.Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika 8. Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika	Aktivnosti 1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete 2. Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u 3. Ulagati u moderne tehnologije s ciljem uštede energije i smanjenja štetnog otpada od prerade 4. Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti 5. Ulagati u izgradnju terasa 6. Ulagati u nabavu električnog pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka) 7. Ulagati u izgradnju novih i obnova postojećih nastambi za stoku 8. Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije 9. Ulagati u sustave za navodnjavanje	Aktivnosti: 1. Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma 2. Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom ; 3. Ulagati u izgradnju / rekonstrukciju / opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta, izravne prodaje i izrade suvenira 4. Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda	Aktivnosti: 1. Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/ kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa; turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportske građevine, objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijske zone na rijekama i jezerima, biciklističke staze i trake, tematskog puta i parka, javne zelene površine (park i slično.), pješačke staze, pješačke zone, otvorenog odvodnog kanala, groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnice, javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).	Aktivnosti: 1.Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te promociju istih 2. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR 2014.-2020. 3. Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa 4. Osigurati operativne troškove Lokalne akcijske grupe
19.2	Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)				
	3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	6.2 Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih	7.4 Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga	16.4 Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju

	3.2 Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti PG-a 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima 6.1 Potpora mladim poljoprivrednicima 6.3 Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti PG-a 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima 4.4 Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva 6.3 Potpora razvoju malih PG-a	djelatnosti u ruralnom području 6.3 Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti
19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a - 5 % na temelju 19.2(SC5)					
19.4 Tekući troškovi i animacija - 25% na temelju 19.2 i 19.3 (SC5)					

13.Prilozi LRS

Prilozi LRS-a sastavni su dio i nalaze se u Dodatku LRS-a.